

Fulda, Privatbesitz, Boethius-Fragm. 1, 1r

fol. 88^{r} Ambr. 11,28,1, S. 251 *Denique vivificari se ante poscit a domino … non enim communis haec vita custodit coeleste mandatum*]
Hand A *Nota ne sis in communi versamine mundi.*

fol. 91^{r} Ambr. 12,10,1, S. 257 *Quo cecidit* (scil. *Satanas*) *nisi in terras? Ideo hic adulteria, homicidia, ebrietates abundare coeperunt*]
Hand A *Nota ve ve ve terris quas tantę* (!) *tiranne petisti.*

Vgl. Rhetorica ad Herennium IV 12,18: *o Tite, tute, Tati, tibi tanta, tyranne, tulisti* (Ennius).

fol. 164^{v} Ambr. 19,11,1, S. 427 *Magnae sublimitatis magnae voces*] Hand A *Nota tota pagina est referta deliciis.*

Vgl. Ps.Hieronymus, In Iob c. 36, MIGNE PL 26, Sp. 736: *vitae beatae quae esset … referta deliciis.*

fol. 176^{v} Ambr. 20,17,2, S. 453 *Hoc enim sentite in vobis*]
Hand A *Nota et de nobilitate non te extollas.*

Vgl. Euagrius, Sententiae II Ad virgines, MIGNE PL 20, Sp. 1187B: *in nobilitate tua ne extollaris* = Institutio sanctimonialium, MIGNE PL 105, Sp. 937B (Augustinus, ad virgines).

fol. 179^{v} Ambr. 20,31,1, S. 460 *Grave est enim de alio iudicare*]
Hand A *Nota et cum timore iudica qui prees.*

fol. 180^{v} Ambr. 20,36, S. 462 *Bonus enim iudex nihil ex arbitrio suo facit*]
Hand A *Nota bone iudex sequentem paginam.*

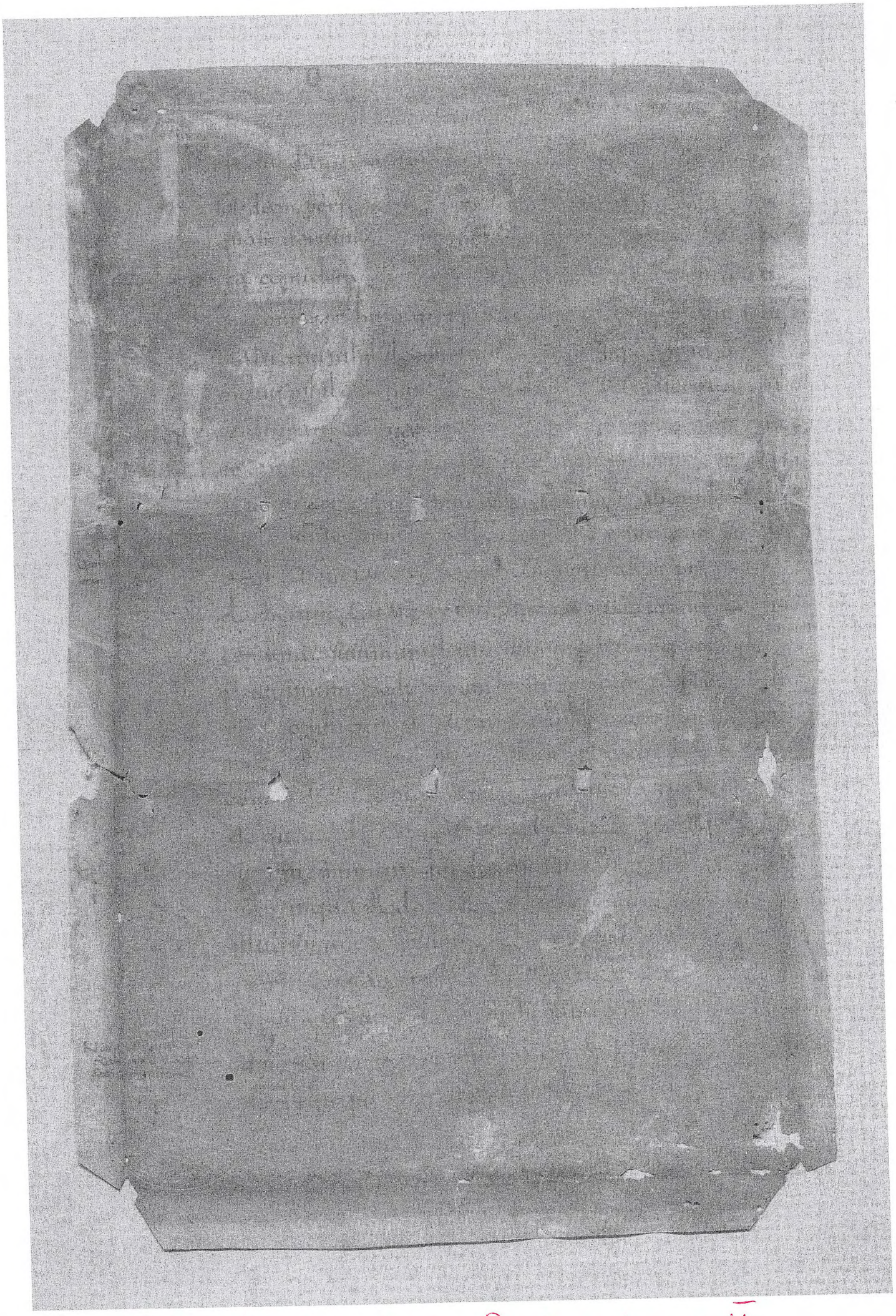
fol. 181^{v} Ambr. 20,40,1, S. 464 *neque sine iudicio miseretur*]
Hand A *Nota et timendo ama et amando time.*

fol. 181^{v} Ambr. 20,40,2, S. 464 *eadem mensura qua mensi fueritis reddetur vobis*]
Hand A *Nota hęc fulgura quia tonitrua sunt.*

Vgl. Primasius, Commentarius in Apocalypsin III 8, hg. von ADAMS (CC 92) S. 138: *omnia haec spiritalia sunt … tonitrua praedicationes fidei christianae, fulgura virtutes sanitatum.*

fol. 184^{r} Ambr. 20,43,1, S. 466 *non est magnum, si tunc a dei testimoniis non declines*]
Hand A *Nota et noli nimis amare prospera.*

Vgl. Augustinus, Sermones Lambot 5, MIGNE PL Suppl. 2, Sp. 771: *tu nimis vis amare tua.*

Fulda, Priesterseminar, Boethius-Papy. nr. 18

matrem vestram, educatricem vestram, sponsam vestram avellatis, numquam fratrum vestrorum, *filiorum*[15] vestrorum non tam *adoptionis* quam uteri, curam deseratis[16]. Nec enim bonum est, ut, qui divitiis ecclesię Corb(eiensis) secundum promissum adiuvari expectabamus, eius nunc occasione a vestrę paternitatis sollicitudine destitui debeamus. Spreta ergo omni tribulatione[a] cordis ad diligentes vos quantocius redite et in necessitate multa constitutis, cum dei adiutorio expectantibus vos consilii vestri manu presentialiter subvenite.

BRIEF 291 (J 313)

Der Mönch H(einrich) an Abt W(ibald) von Stablo: mahnt ihn, sein Vorhaben, die Abtswürde von Stablo niederzulegen, aufzugeben.

(ca. Januar 1151)

Überlieferung: L fol. 103v - 104r (Hand B).
Drucke: MARTÈNE/DURAND, Amplissima collectio 2 (1724) Sp. 474A-E Nr. 296 (aus L und B); JAFFÉ, Monumenta Corbeiensia (1864) S. 441-442 Nr. 313 (aus L); MIGNE PL 189 (1890) Sp. 1365C-1366B Nr. 296 (nach Martène/Durand); HALKIN/ROLAND, Recueil des chartes 1 (1909) S. 444-445 Nr. 229 (aus L und B).
Regesten: JANSSEN, Wibald (1854) S. 267 Nr. 294; WAUTERS, Table chronologique 2 (1868) S. 336.
Das Schreiben ist die Antwort auf Wibalds Brief Nr. 289 und dürfte bald nach dem Eintreffen von Wibalds Schreiben verfasst worden sein; siehe auch oben die Vorbemerkung zu Nr. 288. Wibald beantwortete Heinrichs Brief mit Nr. 293.

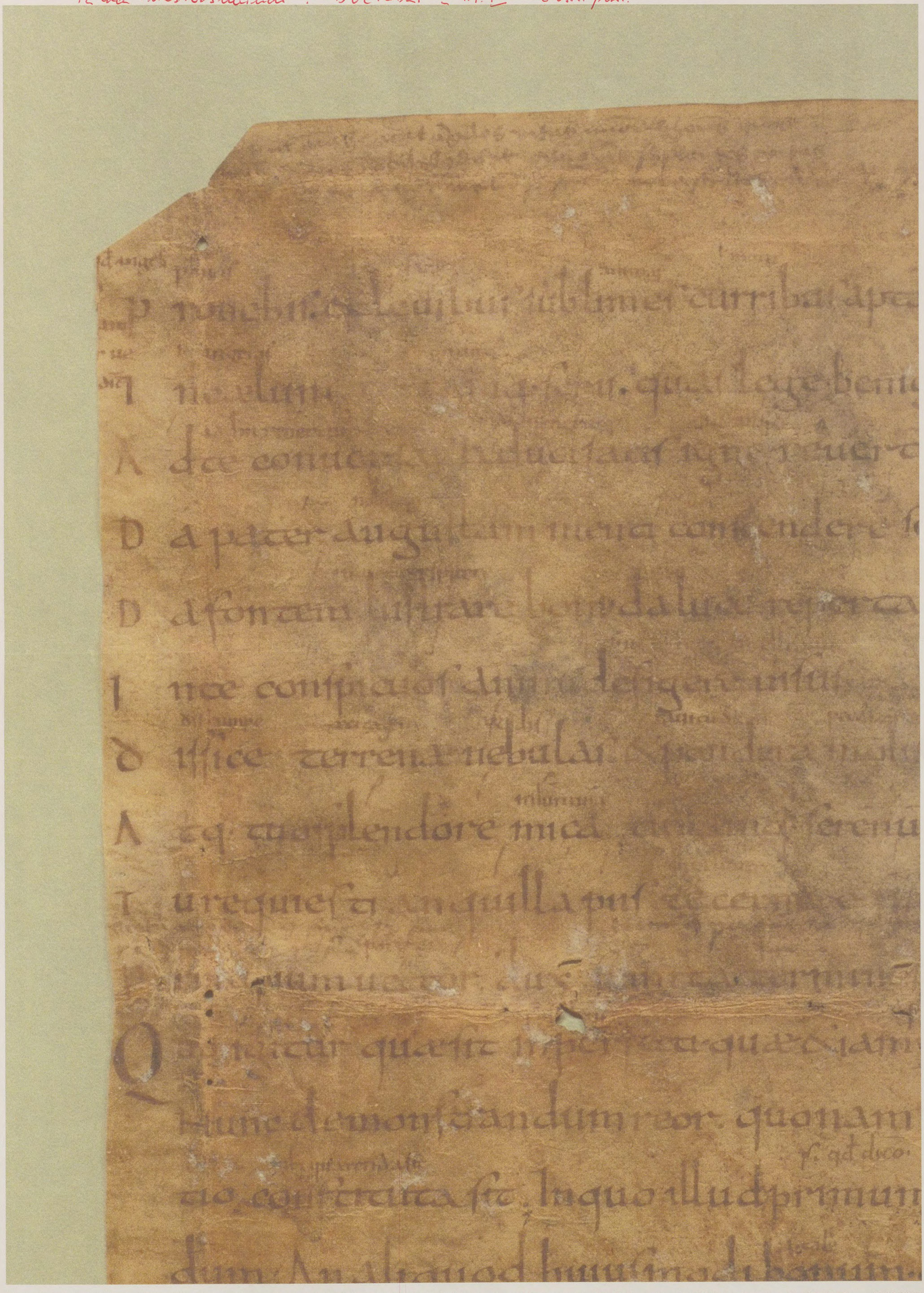
Reverentissimo in Christo patri suo et domino W. Stabul(ensis) ęcclesie[a] venerabili abbati H.[1], quicquid patri karissimo devotus debet filius.

Brief 290. a) titubatione *L*, tribulatione *B, Ma/Du, Ja.*

Brief 291. a) ę *L.*

15) *Rom. 8, 15.* 16) *Ein solcher Brief der Stabloer an Wibald nach Übernahme der Corveyer Abtei ist nicht erhalten.*

Brief 291. 1) *Heinrich, Mönch in Stablo und ein wichtiger Vertrauter Wibalds; siehe oben Nr. 25 Anm. 1.*

uac uo nomini gr̄ā.

Dſ ducor ... p
pp cantatꝰ. & dux
omniū uiarū.
Cantoꝝq; hoſaū
nuncſſimuſ. quā
pbauor. benedic hoſ
famuloſ uoſ. ubi
ſua capita, mḡmanteſ
effunde ſup eoſ gḡam
firmam. & immiſſa
tua, pbata ḡcipiant
ꝓſpera ſaḡeant eoſ &
ꝓſpera ſelicitate con
ſequa uiribꝰq;
utꝰq; ub; cumq; au
xiliū tuū muoca
uerint. ꝙo aſſiſ. pe
gaſ. & conſequaſ. p

Uumia. qſ dn̄e ocu
loſ mauſtauſ tuoꝝ ad
benedicendam uidu
tatſ hanc uſtam. uc
que mordinatꝰ uel
ub; unꝰ ſui unſib; pla
tatc. miſcꝰauſ mdum
uſ benedictionib; tuiſ
ſequit mḡcatur. p
nostrum ... aug̃nta
uſ dn̄m & mmolabi
liſ nauiſ dn̄i. frſ di
lectiſſim ſupplicat
dḡamur. poſtmuſ
ꝓſpera nra. ut q̄e
cor; pore domate pſte
ta ſe commenda exꝑi
dueta dn̄o ſequatam

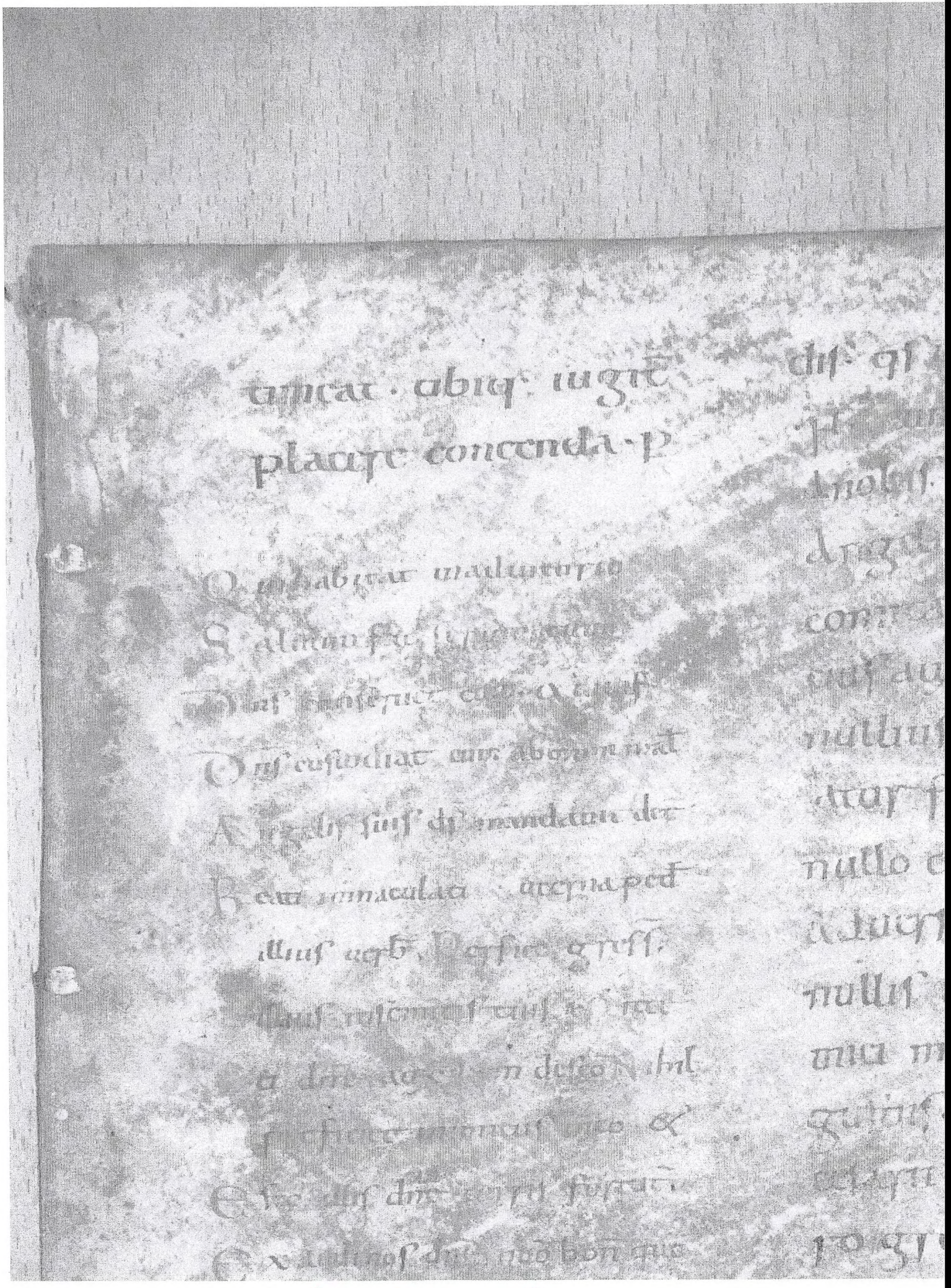
tuū. & uocabitur ubi
nomen nouum gp̄oſ
dn̄i nominabit. Incipit
Exultet deſertum: &
alterū ſolitudineſ let
tanif & populuſ mſ
uidebit gloriā dn̄i
dn̄i. & mauſtauit di
pctam inſup nſ colli
bꝰ flumina. & immodo
camporū foueſ ponā
deſertum. inſtagnum
aquaꝝ. & terram uiuā
riuuoſ aquarum dicit
dn̄ſ. Ecce ego dedimo
ſup eam quaſi flumen
pacſ. & quaſi torrente
inundantem gl̄am gen
tium. Pequinſ riuoſ ei

dei. ibunt deq; ecclſ.
de domo dn̄i egrediet
& irrigabit torrentem
ſpinarum. INGRESSA
Ecce mitto angelum meū
qui preparabit uiam an
te faciem meā. & ſtatī
uenit ad templum ſuū
dominator quem uoſ
quereriſ. & angelus teſ
tamenti quem uoſ uultiſ.
Gloꝝ gratiā dn̄i nr̄i
ihū xp̄i. q cum diuiſ acc.
p nob paup factuſ. e. ut
nos illiuſ inopia ditaſ.
Oriatur ſydꝰ ex iacob.
Ego quaſi uitiſ fructifica
in ſuauitatem
odoriſ & floreſ meus fruc

03/02/2013

Fulda, Priesterseem., Liturg. Fragm. v. X

p:gw3g.de:ns:hunge:bloffbau:Portsingang:Fulda_%25GM6:tbuk%20de%20Priesterseemeur.s%20Fragmente-3.FMD/3_rmdfgmt_st9HT_3_L/mgeisb_1x%2D2r.JPGUMFA2BC:1R3h-h07:0AF2:4h6D:92LO:AF1b3.tmgisch_1x%2D2r.JPGftmach-1

Liturg. Fuldens. s. 5

S. 71-73 Nr. 25b (nach Jaffé); MIGNE PL 189 (1890) Sp. 1390B-1392A Nr. 344 (nach Martène/Durand); WEILAND, MGH Const. 1 (1893) S. 192-193 Nr. 138.
*Regesten: JANSSEN, Wibald (1854) S. 275 Nr. 365; WAUTERS, Table chronologique 2 (1868) S. 351; KNIPPING, Regesten der Erzbischöfe von Köln 2 (1901) S. 88 Nr. 522, 524 und 526; BÖHMER/OPLL, RI Friedrich I. 1 (1980) S. 17 Nr. 73; SCHIEFFER, Germania Pontificia 7 (1986) S. 100 Nr. *299; JAKOBS, Germania Pontificia 5/1 (2003) S. 124 Nr. 131.*
Übersetzung: BÜHLER, Hohenstaufen (1925) S. 127-128 (c) (Auszüge).
Wibald dürfte diesen Brief an den Papst in Stablo geschrieben haben, wohin er sich nach dem 18. März begeben hatte; siehe oben die Einleitung S. xx. Das Schreiben weist, so ZATSCHEK, Wibald S. 421, „das ungetrübte Diktat" Wibalds auf.

Reverendo patri suo et domino E.[1] divina gratia uni et universali papę frater ille vester *dei*[2] et vestra *gratia id, quod est* in ęcclesia catholica, se ipsum in fide et veritate.

Ecce, venerande pater, quod verebar, accidit. Et ob hoc quasi divino et prescio[a] spiritu, cum essem apud vos, non dissimulavi neque silui suggerens[3] et contestans, | ut pacem populi[b] Romani, si honesta et *fol. 120v*
tuta esse posset, sine dilatione reciperetis[4]. Etsi enim casum hunc, de quo non inmerito dolemus[5], minime persentiebamus, quadam tamen presensione futurorum angebamur, ne forte spes vestra, quam de expeditione futura conceperatis[6], aliquo rerum eventu vacillaret. Multa enim, quę

Brief 339. a) *korr. aus* precio *L.* b) *korr. aus* populo *L.*

Brief 339. 1) *Papst Eugen III. (1145-1153).* 2) *1. Cor. 15, 10. Vgl. auch REUTER, Gedenküberlieferung S. 170: Bei Briefen an Eugen III. erweiterte Wibald das Bibelzitat, um zum Ausdruck zu bringen, dass er dem Papst die Übernahme der zweiten Abtei verdankte.* 3) *Aus dieser Stelle muss man schließen, dass Wibald bei seinem Besuch an der Kurie in Segni Anfang Januar 1152 (siehe oben die Einleitung S. xx) der Befürchtung Ausdruck verliehen hatte, Konrad III. könne sterben; da er bereits im November nach Italien aufgebrochen war, hatte sich anscheinend der körperliche Verfall des Königs schon länger abgezeichnet, denn aus den Gesta Ottos von Freising und anderen Quellen geht nur hervor, dass er Anfang Februar auf dem Hoftag in Bamberg die Reichsinsignien übergab, weil er wegen seiner Erkrankung seinen baldigen Tod ahnte; vgl. BÖHMER/ NIEDERKORN/HRUZA, RI Konrad III. Nr. 788.* 4) *Anscheinend hatte Wibald bei seinem Aufenthalt in Segni Eugen III. geraten, mit den Römern Frieden zu schließen; vgl. dazu PETERSOHN, Kaisertum S. 122f.* 5) *Damit dürfte der Tod Konrads III. am 15. Februar 1152 in Bamberg gemeint sein; vgl. BÖHMER/NIEDERKORN/HRUZA, RI Konrad III. Nr. 789.* 6) *Dies ist wohl eine Anspielung auf den im September 1151 auf dem Hoftag in Würzburg beschlossenen Italienzug Konrads III., der in der Kaiserkrönung gipfeln sollte; vgl. BÖHMER/NIEDERKORN/HRUZA, RI Konrad III. Nr. 754.*

Fulda, Privatbesitz, Boethius-Fragm. 1, 1r

fol. 88^{r} Ambr. 11,28,1, S. 251 *Denique vivificari se ante poscit a domino … non enim communis haec vita custodit coeleste mandatum*]
Hand A *Nota ne sis in communi versamine mundi.*

fol. 91^{r} Ambr. 12,10,1, S. 257 *Quo cecidit* (scil. *Satanas*) *nisi in terras? Ideo hic adulteria, homicidia, ebrietates abundare coeperunt*]
Hand A *Nota ve ve ve terris quas tantę* (!) *tiranne petisti.*

Vgl. Rhetorica ad Herennium IV 12,18: *o Tite, tute, Tati, tibi tanta, tyranne, tulisti* (Ennius).

fol. 164^{v} Ambr. 19,11,1, S. 427 *Magnae sublimitatis magnae voces*] Hand A *Nota tota pagina est referta deliciis.*

Vgl. Ps.Hieronymus, In Iob c. 36, MIGNE PL 26, Sp. 736: *vitae beatae quae esset … referta deliciis.*

fol. 176^{v} Ambr. 20,17,2, S. 453 *Hoc enim sentite in vobis*]
Hand A *Nota et de nobilitate non te extollas.*

Vgl. Euagrius, Sententiae II Ad virgines, MIGNE PL 20, Sp. 1187B: *in nobilitate tua ne extollaris* = Institutio sanctimonialium, MIGNE PL 105, Sp. 937B (Augustinus, ad virgines).

fol. 179^{v} Ambr. 20,31,1, S. 460 *Grave est enim de alio iudicare*]
Hand A *Nota et cum timore iudica qui prees.*

fol. 180^{v} Ambr. 20,36, S. 462 *Bonus enim iudex nihil ex arbitrio suo facit*]
Hand A *Nota bone iudex sequentem paginam.*

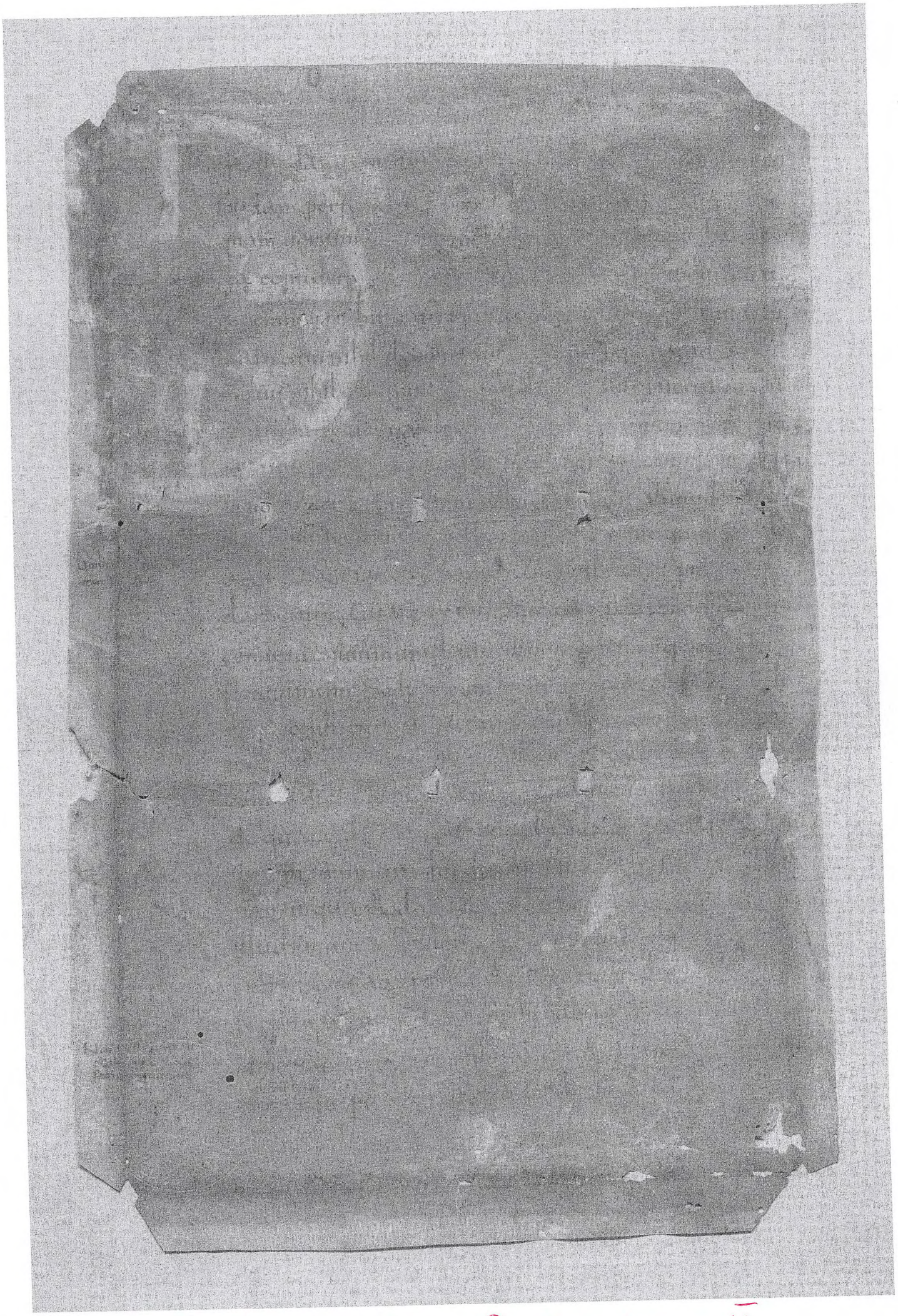
fol. 181^{v} Ambr. 20,40,1, S. 464 *neque sine iudicio miseretur*]
Hand A *Nota et timendo ama et amando time.*

fol. 181^{v} Ambr. 20,40,2, S. 464 *eadem mensura qua mensi fueritis reddetur vobis*]
Hand A *Nota hęc fulgura quia tonitrua sunt.*

Vgl. Primasius, Commentarius in Apocalypsin III 8, hg. von ADAMS (CC 92) S. 138: *omnia haec spiritalia sunt … tonitrua praedicationes fidei christianae, fulgura virtutes sanitatum.*

fol. 184^{r} Ambr. 20,43,1, S. 466 *non est magnum, si tunc a dei testimoniis non declines*]
Hand A *Nota et noli nimis amare prospera.*

Vgl. Augustinus, Sermones Lambot 5, MIGNE PL Suppl. 2, Sp. 771: *tu nimis vis amare tua.*

Fulda, Priesterseminar, Boethius-Papy. nr. 18

matrem vestram, educatricem vestram, sponsam vestram avellatis, numquam fratrum vestrorum, *filiorum*[15] vestrorum non tam *adoptionis* quam uteri, curam deseratis[16]. Nec enim bonum est, ut, qui divitiis ecclesię Corb(eiensis) secundum promissum adiuvari expectabamus, eius nunc occasione a vestrę paternitatis sollicitudine destitui debeamus. Spreta ergo omni tribulatione[a] cordis ad diligentes vos quantocius redite et in necessitate multa constitutis, cum dei adiutorio expectantibus vos consilii vestri manu presentialiter subvenite.

BRIEF 291 (J 313)

Der Mönch H(einrich) an Abt W(ibald) von Stablo: mahnt ihn, sein Vorhaben, die Abtswürde von Stablo niederzulegen, aufzugeben.

(ca. Januar 1151)

Überlieferung: L fol. 103v - 104r (Hand B).
Drucke: MARTÈNE/DURAND, Amplissima collectio 2 (1724) Sp. 474A-E Nr. 296 (aus L und B); JAFFÉ, Monumenta Corbeiensia (1864) S. 441-442 Nr. 313 (aus L); MIGNE PL 189 (1890) Sp. 1365C-1366B Nr. 296 (nach Martène/Durand); HALKIN/ROLAND, Recueil des chartes 1 (1909) S. 444-445 Nr. 229 (aus L und B).
Regesten: JANSSEN, Wibald (1854) S. 267 Nr. 294; WAUTERS, Table chronologique 2 (1868) S. 336.
Das Schreiben ist die Antwort auf Wibalds Brief Nr. 289 und dürfte bald nach dem Eintreffen von Wibalds Schreiben verfasst worden sein; siehe auch oben die Vorbemerkung zu Nr. 288. Wibald beantwortete Heinrichs Brief mit Nr. 293.

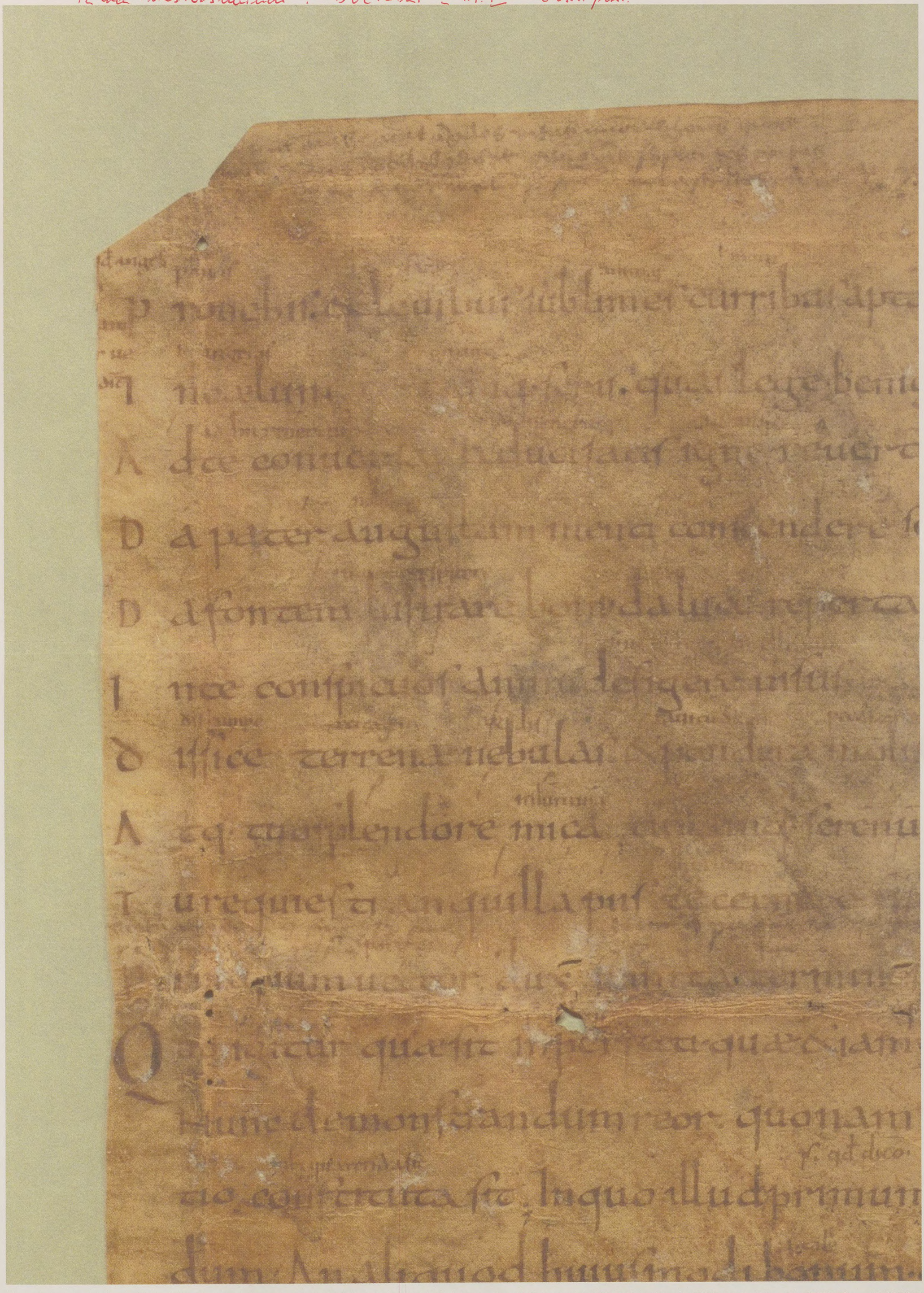
Reverentissimo in Christo patri suo et domino W. Stabul(ensis) ęcclesie[a] venerabili abbati H.[1], quicquid patri karissimo devotus debet filius.

Brief 290. a) titubatione *L*, tribulatione *B, Ma/Du, Ja.*

Brief 291. a) ę *L.*

15) *Rom. 8, 15.* 16) *Ein solcher Brief der Stabloer an Wibald nach Übernahme der Corveyer Abtei ist nicht erhalten.*

Brief 291. 1) *Heinrich, Mönch in Stablo und ein wichtiger Vertrauter Wibalds; siehe oben Nr. 25 Anm. 1.*

uac uo nomini gr̄ſ.

Dſ ducor ... p
ppcamcauſ. & dux
omnium uiarum.
Camcorumq; hoſtiū
minicſſimuſ. quam
phauor. benedic hoſ
famuloſ uoſ. ubi
ſua capita, mdinamcſ
effunde ſup eoſ gram
firmam. & immiſſa
cinqua, pbau excſſum
luxa ſanctam eoſ &
pſpera feliciare con
ſequa uiubicumq;
utpquib; cumq; au
xilium tuū muoca
uerint. eto aſſiſ. pce
gaſ. & conſequaſ. p

Uumma. qſ dnc ocu
loſ mauſtauſ uc ad
benedicendam uidu
cauſ hanc uſtom. uc
que mordinatuſ uef
ub; unſ ſui unſib; pla
cuic. miſcratuſ mdum
uſ benedictionib; cauſ
ſequit inſtacuit. p
noctupiq; attenta
uſ dnm & munolabi
lſ nauiſ dm. frſ di
leccſſim ſupplicat
dpcamur. poſtemuſ
pſtotoc nſa. ut qui
corpore domicac pſte
ta ſc commenda expu
dicia dno ſequamur

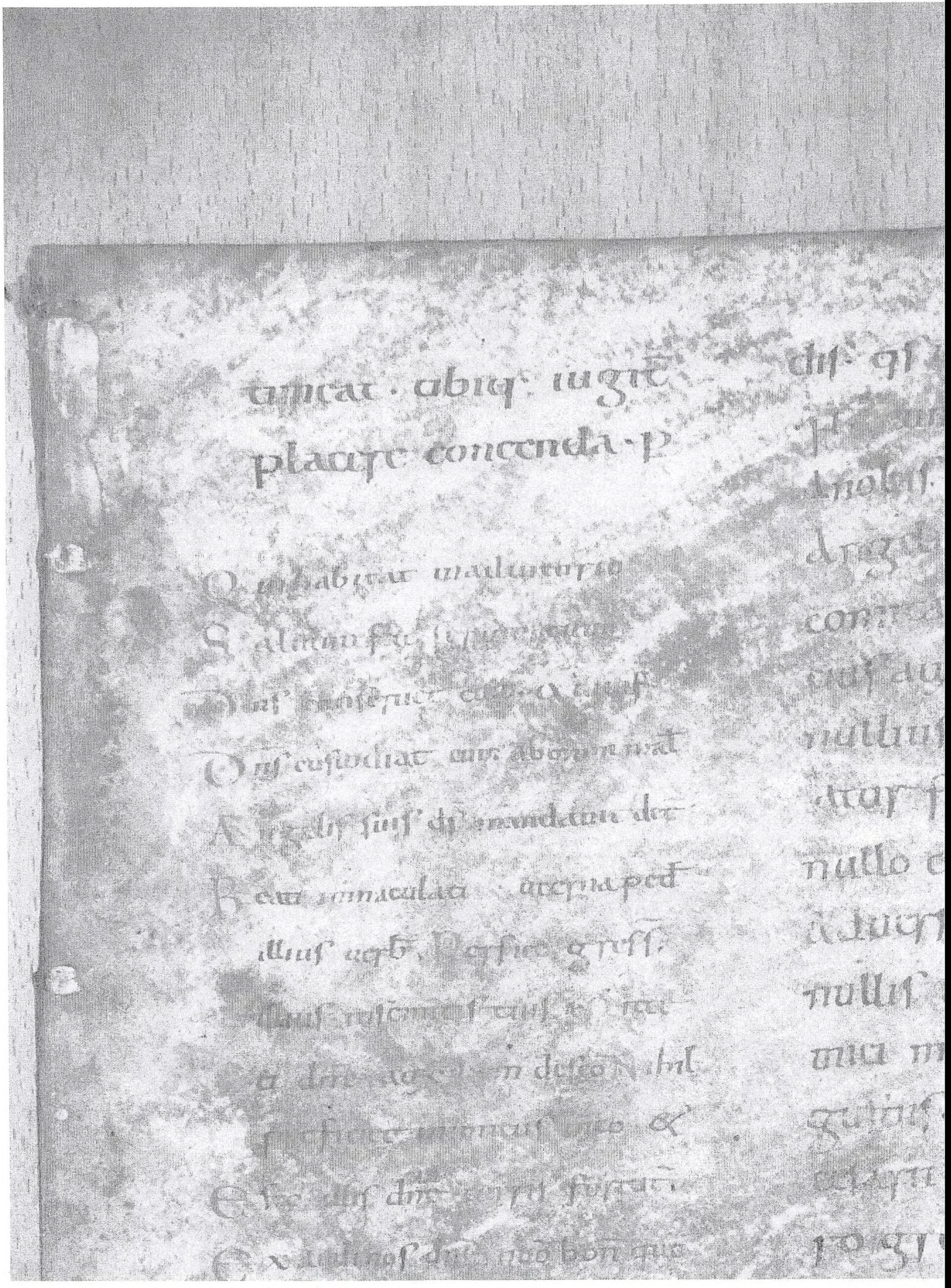
cui. & uocabitur ubi
nomen nouum gpoſ
dni nominabit. Et nocebit
Culmc deſertum: &
alueic ſolitudineſ tot
ſanſ & populuſ mſ
ndebit declinidinem
dni. & mauſtauit di
pcium inſup nſ colli
bſ flumina. & immodio
campoꝝ foncſ ponā
deſertum. inſtagnum
aquaꝝ & terram uniā
uiruoſ aquarum dicit
dnſ. Ecce ego declino
ſup eam quaſi flumen
pacſ. & quaſi torrente
inundantem gt̄ gen
tium. Pequinſ iuuoſ ui

dic. ibunde quc oſenſ.
de domo dni egrediecur.
& irrigauit torrentem
ſpinarum. Ecce
Ecce mitto angelum meū
qui preparabit uiam an
te facicm meā. & ſtcm
uenict ad templum ſuū
dominator quem uoſ
quericiſ. & angelus teſ
tamenti quem uoſ uultiſ.
Clauſ gratiā dni nri
ihu xpi. q cum diuiſ ect.
p nob paup factuſ. e. ut
noſ illuſ inopia ccmuſ.
Oriecur ſtella ex iacob.
Ego quaſi uitiſ fructifica
ui ſuauitatem.
odoriſ & floreſ mo fruc

03/02/2013

Fulda, Priesterseem., Liturg. Fragm. v. X

p:gw3g.de:rsk:hauge:bkoffice/Fernleihgang/Fulda,%20Gl66:Gl66%20der%20Priesterseminar%20Fragmente-3.FMD/3_emdfgmt_id3017_3_3_Umgeteilt_1x%2020.2F3C3E0A2BC1BCBb-b607-0AF2-f3bEf35D.OAF1b3.tiff/original_1x%2020.2F3Tmach-1

Liturg. Fuldens. s. 5

S. 71-73 Nr. 25b (nach Jaffé); MIGNE PL 189 (1890) Sp. 1390B-1392A Nr. 344 (nach Martène/Durand); WEILAND, MGH Const. 1 (1893) S. 192-193 Nr. 138.
*Regesten: JANSSEN, Wibald (1854) S. 275 Nr. 365; WAUTERS, Table chronologique 2 (1868) S. 351; KNIPPING, Regesten der Erzbischöfe von Köln 2 (1901) S. 88 Nr. 522, 524 und 526; BÖHMER/OPLL, RI Friedrich I. 1 (1980) S. 17 Nr. 73; SCHIEFFER, Germania Pontificia 7 (1986) S. 100 Nr. *299; JAKOBS, Germania Pontificia 5/1 (2003) S. 124 Nr. 131.*
Übersetzung: BÜHLER, Hohenstaufen (1925) S. 127-128 (c) (Auszüge).
Wibald dürfte diesen Brief an den Papst in Stablo geschrieben haben, wohin er sich nach dem 18. März begeben hatte; siehe oben die Einleitung S. xx. Das Schreiben weist, so ZATSCHEK, Wibald S. 421, „das ungetrübte Diktat" Wibalds auf.

Reverendo patri suo et domino E.[1] divina gratia uni et universali papę frater ille vester *dei*[2] et vestra *gratia id, quod est* in ęcclesia catholica, se ipsum in fide et veritate.

Ecce, venerande pater, quod verebar, accidit. Et ob hoc quasi divino et prescio[a] spiritu, cum essem apud vos, non dissimulavi neque silui suggerens[3] et contestans, | ut pacem populi[b] Romani, si honesta et *fol. 120v*
tuta esse posset, sine dilatione reciperetis[4]. Etsi enim casum hunc, de quo non inmerito dolemus[5], minime persentiebamus, quadam tamen presensione futurorum angebamur, ne forte spes vestra, quam de expeditione futura conceperatis[6], aliquo rerum eventu vacillaret. Multa enim, quę

Brief 339. a) *korr. aus* precio *L.* b) *korr. aus* populo *L.*

Brief 339. 1) *Papst Eugen III. (1145-1153).* 2) *1. Cor. 15, 10. Vgl. auch REUTER, Gedenküberlieferung S. 170: Bei Briefen an Eugen III. erweiterte Wibald das Bibelzitat, um zum Ausdruck zu bringen, dass er dem Papst die Übernahme der zweiten Abtei verdankte.* 3) *Aus dieser Stelle muss man schließen, dass Wibald bei seinem Besuch an der Kurie in Segni Anfang Januar 1152 (siehe oben die Einleitung S. xx) der Befürchtung Ausdruck verliehen hatte, Konrad III. könne sterben; da er bereits im November nach Italien aufgebrochen war, hatte sich anscheinend der körperliche Verfall des Königs schon länger abgezeichnet, denn aus den Gesta Ottos von Freising und anderen Quellen geht nur hervor, dass er Anfang Februar auf dem Hoftag in Bamberg die Reichsinsignien übergab, weil er wegen seiner Erkrankung seinen baldigen Tod ahnte; vgl. BÖHMER/ NIEDERKORN/HRUZA, RI Konrad III. Nr. 788.* 4) *Anscheinend hatte Wibald bei seinem Aufenthalt in Segni Eugen III. geraten, mit den Römern Frieden zu schließen; vgl. dazu PETERSOHN, Kaisertum S. 122f.* 5) *Damit dürfte der Tod Konrads III. am 15. Februar 1152 in Bamberg gemeint sein; vgl. BÖHMER/NIEDERKORN/HRUZA, RI Konrad III. Nr. 789.* 6) *Dies ist wohl eine Anspielung auf den im September 1151 auf dem Hoftag in Würzburg beschlossenen Italienzug Konrads III., der in der Kaiserkrönung gipfeln sollte; vgl. BÖHMER/NIEDERKORN/HRUZA, RI Konrad III. Nr. 754.*

ſocem tuam audiui in paradyſo et ti
mui eo quod nudus eſſem et abſcondi
me; Qui dixit; Quis tibi indicauit tibi
quod nudus eſſes niſi quod ex ligno
de quo precepta tibi ne comederes co
medisti. Dixitq; adam; Mulier quam
dediſti ſociam mihi dedit mihi de lig
no et comedi; Et dixit dns ds ad mulie
rem; Quare hoc feciſti. Que reſpon
xxvii dit; Serpens decepit me et comedi; Et
ait dns ds ad serpentem; Quia feciſti hoc xxv
maledictus es inter omnia animantia
et beſtias terre; Super pectus tuum gradie
ris et terram comedes cunctis diebus vite
tue; Inimicicias ponam inter te et mulie
rem et ſemen tuum et ſemen illius; Ca
put tuum ipſa conteret et tu inſidia
beris calcaneo eius; Mulieri quoq; di
xxvi xit; Multiplicabo erumnas tuas et
conceptus tuos; In dolore paries filios
et ſub viri potestate eris. Et

panem donec reuertaris in terram de
qua ſumptus es quia puluis es et in pul
uerem reuerteris; Et uocauit adam no
men uxoris ſue eua eo quod eſſet ma
ter cunctorum uiuentium; Fecit quoq;
dns ds ade et uxori eius tunicas pelli
eas et induit eos et ait; Ecce adam fac
tus e quaſi unus ex nobis ſciens bonum
et malum; Nunc ergo ne forte mittat
manum ſuam et ſumat etiam de ligno uite
et comedat et uiuat in eternum. Emi
ſit eum dns ds de paradiſo uoluptatis
ut operaret terram de qua ſumptus e;
Eiecitq; adam et collocauit ante pa
radiſum uoluptatis Cherubim et
flammeum gladium atq; uerſatilem
ad cuſtodiendam uiam ligni uite;
xxvi Adam uero cognouit eua uxorem
ſuam; que concepit et peperit et
in dicens; Poſſedi hominem per dm;

1 111

111)

FULDA LB Hs. 4° 29 | 6r

et plenus dierū. Congregatusq; ē
ad pópulū suū. et sepelierunt eū
isaac et ismahēl filii sui in spelunca
dúpluci. quę sita ē in agro efrón. fi
lii soór ethēi ergione mambrē.
quē émerat a filiis ēth. ibi sepultus
ē ipse. et sára uxor eius. Et post óbi
tū illíus. benedixit dñs isaac filio ei.
qui habitábat úxta púteū. nómi
ne uuicmis et uidentis; hae sunt vii. cii
generationes ismahēl filii abrahę.
quē péperit ei agar aegýptia fa
mula sárę. et hęc nómina filiorū
eius. in uocábulis et generationib;
suis. Primogénitus ismahélis naba
ióth. déinde cedár. et abdeél. et
mabsám. Masmá quoq; et dumá.
et massa dád. et themá. itúr. et na
phís. et cethmá; Ish sunt filii isma
hél.

Abrahā génuit isaac; Qui cum qua 21.
draginta esset annorū. duxit uxo
rē rebeccā. filiā bathuél syri de
mesopotámia sororē labán. Depre
catusq; ē dñm. pro uxore sua. eo quod
esset stérilis; qui exaudiuit eū. et de
dit conceptū rebeccę. sed colli de
bantur in útero eius páruuli; Quę
ait; Si sic mihi futúrū erat. quid neces
se fuit concípere. Perrexitq; ut con
súleret dñm; Qui respondens ait;
Duę gentes in útero tuo sunt. et
duo pópuli in uentre tuo diuiden
tur. populusq; pópulū superábit.
et máior minóri séruiet; Iā temp?
pariendi uénerat. et gémini in útte
ro reperti sunt; Qui prius egressus
ē rúfus erat. et totus in mórē pel
lis híspidus. Vocatūq; ē nom eius ésu.

FULDA LB Hs. Aa 29 | 21r

tribus suis. duc̄tq; ad uirū odollamītē
nomine iām. uidtq; ibi filiā hominis chananæ uocábulo suæ. ēt uxorē accepta. ingressus ē ad eā. Quę concepit. et pépert filiū. uocauitq; nom̄ eius hēr.
Rursū concepto fœtu. natū filiū nominauit onām. Tertiū quoq; pépert. quē appellauit sēla. Quo nato. páruit ultra cessauit. Dedit aut̄ iudas uxorē. primogénito suo hēr. nomine thamār. Fuit quoq; hēr primogénitus iudę nequā in conspectu dñi. et ab eo occísus ē. Dixit aut̄ iudas adonām filium suū. Ingrédere ad uxorē fratris tui. et sociáre illi. ut súscitet semen fratris tui. Ille sciens non sibi nasci filios. introiens ad uxorē fratris sui. semen fundébat in terrā. ne líberi fratris nomine nascerentur. Et id circo percussit

Cxl

Cap. xxxviii.

gus odollamīta in thamnē. Nunciatū
est tuq; thamar. quod sócer tuus ascéndęrit in thamnē ad tondendas oues.
Quę depósitis uiduitátis uéstibus. assúpsit theristrum. et mutáto hábitu. sedit in bíuio itinęris. quod ducit thamnā. eo qđ crauisset sēla. et non eū accepisset maritum. Quā cum uidisset iudas. suspicátus ē esse meretrícē, operúerat enī uultum suū ne cognoscerētur. Ingrediensq; ad eam ait. Dimitte me ut cóeam tecum; nesciébat enī quod núrus sua esset. Quæ respondit. Quid mihi dabis. ut fruáris concúbitu meo—Dixit; Mittam tibi hędum de grégibus. Rursūq; illa dicente. Pignus quod dabis. Si dederis mihi anulum tuum. et armillas quas habes in manibus. donec mittas qđ pollicitus

FULDA LB Hs. Aa 29 | 32r

tuo império. ñ mouébit quisquam
manum. aut pedem. in omi terra
egyptu. Verumq; nom illius. et uo
cauit eum lingua egyptiaca salua
tor mundi. Dedit q̃q; illi uxorẽ
aseneth filiam phutiphare sacer
dotis heliopoleos. Egressus itaq; io
seph ad terrã egyptu. Triginta au
erat annorum. quando stetit in
conspectu regis pharaonis. Circui
uit omẽs regiones egyptu; uenitq;
fertilitas septem annorum. et in
manipulos redacte segetes. congr
gate sunt in horrea egyptu. Om
nis etiam frugum habundãtia
in singulis urbib; condita ẽ. Tan
taq; fuit multitudo tritici. ut ha
rene maris coequarétur. et cópia
mensuram excederet. cxl iii

actas septem annis ubertatis qui fue
runt in egyptu. coeperunt uenire
septem anni inopie quos pdixerat
ioseph. Et in uniuerso orbe fames p
ualuit. In cuncta aũ terra egyptu.
erat fames. Qua esuriente. clamauit
plebs ad pharaonem alimenta petens.
Quib; ille respondit. Ite ad ioseph.
et quicquid uobis dixerit. facite.
Crescebat autem cotidie fames in om
ni terra. Aperuitq; ioseph uniuersa
horrea: et uendebat egyptiis. nam et
illos oppresserat fames. Omnesq; pun
cte ueniebant in egyptum ut éme
rent escas. et malum inopiae tem
perarent. cxlv.

Audiens autem iacob quod alimenta
uenderentur in egyptu. dixit filiis suis.
Quare negligitis. Audiui quod

35.

FULDA LB Hs. 4a 29 | 35r

mem. et fuit ibi quadraginta di
ebus et quadraginta nocteb;

xvi De eucste aaron.

xvii De ordine sacerdotum.

xviii Purificatio arce.

xviiii De lucerna et altare incendendo.

xviiii De redemptione danda augumi
anmis et supra.

xxi De labro.

xii De confectione chrismatis.

xiii Homina fabricantium.

xiiii Item de sabbato.

xv Vbi moyses accepit tabulas adno

xvi De uitulo aureo.

xvii Vbi moyses tabulas cfregit et
uitulu cominuit.

xviii Moyses propopulo rogat.

xviiii Vbi populus lugit.

xx Vbi moyses tabnaculu sumum

lxxvi Item de tempore

lxxvii Infirmento non sacrificandum. nec co
quet agnu inlacte matris. et moyses
quadraginta diebus ieiunat.

lxxviii Facies moysi clarificata.

xc Moyses pplm adoblationem compellit.

xci Oblatio ppli adopera tabernaculi

xcii Operis inchoatio tabernaculi.

xciii Qui archa fabricauit.

xciiii Despeculo mulierum ieiunantium. La
brum factum aheum. Statuit.

xcv Preceptum quomodo tabernaculum

xcvi Deunctione sacerdotum.

xvii Anno secdo tabernaculu erectu. pri
ma die primi mensis.

FULDA LB Hs. Aa 29 | 44+

xci De labro.

xcii De confectione chrismatis.

xciii Homina fabricantium.

xciiii Item de sabbato.

xcv Vbi moyses accepit tabulas adno

xcvi De uitulo aureo.

xcvii Vbi moyses tabulas cfregit et
uitulū cōminuit.

xcviii Moyses pro populo rogat.

xcviii Vbi populus luget.

xcv Vbi moyses tabnaculū suum
separat.

xcvi Vbi moyses facie desiderat dnm.

xcvii Dns tabulas alias facere iubet
moysi.

xcviii Vbi domn moysi posteriora sua
ostendit.

xcviiii Testamentum meum alienigenis
non ponendum.

c De idolis confringendis

ci De labro. xciii

cii De confectione chrismatis. xciiii

ciii Homina fabricantium. xcv

civ Item de sabbato. xcvi

cv Vbi moyses accepit tabulas adno xcvii

cvi De uitulo aureo. xcviii

cvii Vbi moyses tabulas cfregit et
uitulū cōminuit.

cviii Moyses pro populo rogat. xcviiii

cix Vbi populus luget. c

cx Vbi moyses tabnaculū suum
separat. ci

cxi Vbi moyses facie desiderat dnm. cii

cxii Dns tabulas alias facere iubet
moysi. ciii

cxiii Vbi domn moysi posteriora sua
ostendit. civ

cxiiii Testamentum meum alienigenis
non ponendum. cv

cxv De idolis confringendis cvi

Qui archa fabricauit. xciii

De speculo mulierū ieiunantium. La
brum factum aeneum. Statuit. xciiii

Preceptum quomodo tabernaculum xcv

De unctione sacerdotum. xcvi

Anno scdo tabernaculū erectū. pri
ma die primi mensis. xcvii

FULDA LB Hs. Aa 29 | 44r

Undese Hälfte

uit q; pharao sermonem hunc·
et querebat occidere morsen·
Q vi fugiens de conspectu eius·
moratus est in terra madian· et
sedit iuxta puteum· Erat autē
sacerdos madian septem filiae·
quę uenerunt adhauriendas aquas·
completas canalibus ad aquare cu
piebant greges patris sui· Supue
nerunt pastores· et eiecerunt eas·
Surrexit q; morses· et defensis pu
ellis· adaquauit oues earum· Quę
cum reuertissent ad raguhel patrē
suum· dixit ad eas· Cur uocius
uenistis hodie· Responderunt·
Vir egyptius liberauit nos de ma
nu pastorum· insuper etiam hausit a
quam nobiscum· potuiq; dedit
ouibus· Ait ille· Vbi est inquit· qua

pharaonis· Post multum uero tē
poris· mortuus est rex egypti· et
ingemiscentes filii israhel propter
opera uociferati sunt· Ascenditq;
clamor eorum ad dnm· ab operi
bus· et audiuit gemitus eorū· acre
cordatus est foederis quod pepi
gerat cum abraham isaac et ia
cob· et respexit filios israhel et li
beratus eos·

Morses autem pascebat oues ie
thro socri· sacerdotis madian·
Cumq; minasset gregem ad in
teriora deserti· uenit ad montē
dei horeb· Apparuitq; ei dns in
flamma ignis de medio rubi· et
uidebat quod rubus arderet· et
non comburebatur· Dixit ergo
morses· Vadam et uidebo uisio

·iij·

terminos adundendū dñm. et pcat exer
multitudo plurima. Sacerdotes quoq
qui accedunt addñm. sāficentur
ne pcutiā eos. Dixitq moyses ad
dñm. Non potest uulgus ascen
dere in montē synai. Tu enī testi
ficatus es et iussisti dicens. Pone
terminos circa montē. et sānifica
illum. Cui ait dñs. Vade descende
ascendesq tu et aaron tecū. Sacer-
dotes autē et populus ne transe
ant terminos. nec ascendant ad
dñm. ne forte interficiat illos.
Descendit moyses adpopulū. et
narrauit eis omnia. Locutusq ē
dñs cunctos sermones hos. Ego
sū dñs dē tuus. qui eduxi te de
terra egipti. de domo seruitutis.
1 Non habebis deos alienos coram me.
11 non facies tibi sculptile. nec om-

me. et custodiunt precepta mea.
111 Non adsumes nomen dñi dī tui inua
num. Nec enim habebit insontē dñs
eum qui assūpserit nomen dñi dī sui frustra.
1111 Memento ut diem sabbati sānifices. Sex
diebus operaberis. et facies omnia ope
ra tua. Septimo autem die sabbatum dñi
dī tui. non facies omne opus. tu et
filius tuus. et filia tua. et seruus tuus
et ancilla tua. iumentum tuum et
aduena. qui ē intra portas tuas. Sex
enī diebus fecit dñs celum et terrā. et
mare et omnia que in eis sunt. et
requieuit in die septimo. Id circo be
nedixit dñs die sabbati et sānificauit eū.
v Honora patrē tuum et matrē tuam.
ut sis longeuus super terram quam
dominus deus tuus dabit tibi.
vi Non occides.

FULDA LB Hs. Aa 29 | 61 r

adipe quo tegunt ilia. et retiacu
lum iecoris cum renunculis.
adolebuntq; ea sup altare in
holocaustu lignis igne subpo
sito. in oblationem suauissimi
odoris dño. Si uero de ouibus
fuerit eius oblatio. et pacifico
rum hostia. siue masculum. siue
feminam obtulerit. immaculata
erunt: Si agnum obtulerit
coram dño. ponet manum sup
caput uictimæ suæ quæ immo
labitur in ueſtibulo taberna
culi testimonii. fundentq; filii
aaron sanguinem eius p altaris
circuitum. et offerent de pacifi
corum hostiis sacrificium dño. ad
ipem et caudam totam cum renibus.
et pinguedinem quæ operit uen
trem. atq; uniuersa uitalia. et u
bruq; cum imimento tabernaculi
testimonii. Et fundent filii a
aron sanguinem eius sup altaris cir
cuitum. tollentq; exea in pastu
ignis dominica. adipem qui o
peruenit. et qui tegit uniuer
sa uitalia. duos renunculos cum
renaculo qui est sup eos iuxta ilia
et aruinam iecoris cum renunculis.
adolebitq; ea sacerdos sup alta
re in alimoniam ignis. et suauis
simi odoris. Omnis adeps dñi
erit uere dño in generationib;
et cunctis habitaculis uestris. nec
adipem nec sanguinem omni
no comedetis.

III Locutusque est dñs ad moysen
dicens. Loquere filiis israhel.
Anima cum peccauerit per ignoran
tiam. et de uniuersis mandatis

82.

FULDA LB Hs. A 29 | 32r

06 Hac 44

.IIII.

aaron dicens; Tolle summam
filiorum caath de medio leuitarū
p domos et familias suas. a tricesimo
anno et supra usq. ad quinquagesi
mum. omnium qui ingrediuntur
ut stent et ministrent in tabernacu
lo foederis. Hic ē cultus filiorum
caath. Tabernaculum foederis et
sēm scorum ingredient aaron et
filii eius. qñdo mouenda sunt castra.
et deponent uelum quod pendet
ante fores. inuoluentq. eo archam
testimonii. et operient rursum ue
lamine hyacinthinarum pellium.
extendentq. desup pallium totum
hyacinthinum. et inducent uectes.
Mensam quoq. propositionis inuol
uent hyacinthino pallio. et ponent
cum ea turibula. et mortariola
cathos et cratores ad libandum fundenda.
lucernas necessaria sunt. Et sup 113.
omnia ponent operimentum
hyacinthinarum pellium. et in
duent uectes. necnon altare au
reum inuoluent uacinthino ue
stimento. et extendent desup
operimentum hyacinthinarum
pellium. inducentq. uectes. Omnia
uasa quibus ministrant in sēcuario
inuoluent hyacinthino pallio.
et extendet desup operimentum
hyacinthinarum pellium indu
centq. uectes. Sed et altare mun
dabunt cinere et inuoluent illud
purpureo uestimento. ponentq.
cum eo omnia uasa quibus in
ministerio eius utunt. idest ignia
receptacula fuscinulas ac tridentes
uncinos et uacilla. cuncta uasa
altaris. operient simul uelamine

Neq̃ aq̃a adhunc populū ualeamus ascendere. quia fortior nobis est. Dixeruntq̃ terrā quā inspeximus. apud filios israhel dicentes. Terra quā lustrauim⁹. devorat habitatores suos. Populus quē aspeximus. procerę staturę est. Ibi uidim⁹ monstra quędā filiorū enach de genere gigantū. quibus cōparati quasi locustę uidebamur. Igitur uocaverunt omnis turba flueruntq̃ nocte illa. et murmuraverunt contra moysen et aaron cuncta filii israhel dicentes. Vtinā mortui essemus in egypto. aut non in hac uasta solitudine. utinā pereamus. Et non inducat nos dns in terrā istā ne cadamus gladio. ut uxores ac liberi nri ducant captiui. Nonne melius est reuerti in egyptum. Dixeruntq̃ alter ad alterū. Constituamus

ra quā circuiuimus. ualde bona est. 123

Si propitius fuerit dns. inducet nos in eam. et tradet humū lacte et melle manantē. Nolite rebelles esse contra dnm. neq̃ timeatis populū terrę huius. quia sicut panē. ita eos possum⁹ devorare. Recessit a illis omne pśidiū. dns nobiscū est. nolite metuere. Cūq̃ clamaret omnis multitudo. et lapidibus eos uellet opprimere. apparuit gloria dni sup tectū foederis cuncta filiis israhel. Et dixit dns ad moysen. Vsquequo detrahet mihi populus iste. et quousq̃ non credent mihi in omnibus signis quę feci coram eis. Feriam igitur eos pestilentia. atq̃ consumā. Te autē faciā principem sup gentē magnā. et fortiorem

FULDA LB Hs. Aa 21 | 123r

singulos. holocaustum suauis
simi odoris. atq; incensi ē dño.
Libamenta autem uini. quę p
singulas fundenda sunt uicti
mas. ista sunt. Media pars hin
per uitulos singulos. tercia per
arietem quarta per agnum. Hoc
erit holocaustum p omnes menses.
qui sibi anno uertente succedunt.
Hircus quoq; offertur domino p
peccatis in holocaustū sempiternu
cum libamentis suis. Mense autē
primo. quarta decima die mensis
phase domini erit. et quinta de
cima die sollempnitas. Septem
diebus uescent̄ azimis. quarum
dies prima uenerabilis et sancta
erit. omne opus seruile non faci
etis in ea. Offerentis q; incensum ho

holocaustum matutinū quod 136.
semp offertur. hta sacietis p sin
gulos dies. vii. dierum in fomi
tem ignis. et in odorem suauissi
mum domino. qui surget de
holocausto. et delibationibus sin
gulorum. Dies quoq; vii. celebe
rimus. et sanctus erit uobis. omē
opus seruile non facietis in eo. Dies
autem primitiuorum. quando
offertis nouas fruges domino et
plenis ebdomadibus uenerabilis
et sancta erit. omne opus seruile
non facietis in ea. Offerentisq; holo
caustum in odorem suauissimū
domino. uitulos de armento duos.
arietem unū. et agnos in macu
latos vii. atq; in sacrificiis eorum
simile oleo conspersi. tres decimas

FULDA LB Hs. Aa 29 | 136r

dns dignꝰ dī fuisse conscriptū. Mo
siturū se dicat. ne idolox. fiant ne com
monet. et quia non ē ali' nisi unus dns.

v Vbi accersit omni populo. dixit se ip
sū sequestrē fuisse. t mediū inter isra
hēl ē dm. hortat ut custodiant oīa.
ne ut transgressores pereant.

vi Audi isrl dns ds tuus ds unus est. et
diliges dm tuū. hoc semp meditan
dū. hoc filiis et nepotibus commen
dandū. non formidandū hostes am
plissimos pstitū. Nam ue tristitie uel
suppdlex. egra nulla uenustate ēsūpta.
p quibus semp dni dī memores esse de
beant.

vii Vbi dicat ingressurū populū terram
quā pmisit dns ds. et admonet ne iu
stitia sua sibi subiectā t data terra illā
fuisse psumat. deinde desepulchris ē

primogenita danda holocausta offe
renda. Ne sanguine comedant.

viii De pphēta falso et sommiatore disser
tione. animaliū. auiū. piscāq. quid
comedere liceat. quidue non liceat.
egeno et pauperi. nihil negandū. et

x Faciendum pascha. et ritu sollempni
tatis eius in iudicio psonā non accipi
endā. regē alterius gentis hominem
non debere constituī.

xi Lauitā uicinitē excusatis sua in alia
iure inter fratres dm debere fungi mysti
rio. maleficos auferendos. prophētā
exitū magnū surgere.

xii De prouentox. bellox. quomodo pro
gredi debeant. et extincti hostibus.
nihil seruorū sui cadere. de mulieres pul
chra et captiua. de peccato grauī. de
inuentione reddenda. Ne quis.

FULDA LB Hs. Aa 29 | 143r

um ædificaueris domum nouam
facies murum tecti per circuitū
ne effundatur sanguis in domo tua
et sis reus labente alio et impcens
ruente; Non seres uineam tuam
altero semine ne et semen tes
quam seruaueris et quæ nascuntur
ex uinea pariter sanctificentur;
Non arabis in boue simul et asino;
non induēris uestimento quod
ex lana linoq; contextum est
funiculos in fimbriis facies per
quattuor angulos palliū tui
quo operieris; Si duxerit uir
uxorem et postea eam odio ha
buerit quæserint que occasio
nes quibus dimittat eam obici
ens ei nomen pessimum et dixe
rit uxorem hanc accepi et in
meæ; Expandent uestimentū
coram seniori bus ciuitatis adp
hendent que senes urbis illius
uirum; et uerberabunt illum con
demnates insuper centum sicli
argenti quos dabit patri puellæ
quō diffamauit nomen pessimum
super uirginem israhel; habebitq
eam uxorem et non poterit di
mittere omni tempore uitæ suæ;
Quod si uerum est qđ abiecit et
est in puella inuenta uirginitas
eicient eam extra fores domus pa
tris sui et lapidibus obruent
uiri ciuitatis eius et morietur
quō fecit nefas in israhel ut for
micaretur in domo patris sui
et auferes malum de medio tui
Si dormierit uir cum uxore

facere opera tua & comparari fortitudine tua. Transibo igitur et uidebo terram hanc optimam transiordanē et montem istum egregium et libanū.
Iratusque est mihi dns propter uos nec exaudiuit me sed dixit mihi sufficiat tibi nequaquam ultra loquaris de hac re adme. Ascende cacumen phasgae et oculos tuos circumferat occidentem. et aquilonem austrū que et orientem et aspice nec enī transibis iordanem istum. Precipe iosuę et corrobora eum atque confortа quia ipse p̄cedet populum istū et diuidet ei terra quam uisurus es. mansimus que in ualle contra pharam phogor. Et nunc isti audi p̄cepta et iudicia quę ego docere. ut faciastam uas. Et ingrediens possideas terrā quam dns ds patrum uestrorum dabit

ſ viiii

quod docuerunt uos precepta atq; 154.
iustitias. sicut mandauit mihi dns ds ms. Sic facietis ea in terra quam possessuri estis. & obseruabitis etim plebitis opere. Haec est enim uā sapientia & intellectus coram populis. audientes uniuersi precepta hec dicant. En populus sapiens et intelligens gens magna nec est alia natio tu ingrediis que habeat deos. ad propinquantes sibi sic ds nr adest cunctis obsecrationibus nris.
Quę est enim alia gens sic inclita ut habeat cerimonias iusta. que iudicia et uniuersam legem quam ego proponam hodie ante oculos uestros.

ſ x

Custodi igitur temetipsum et animam tuam sollicite. Ne obliuiscaris uerborum quę uiderunt oculi tui

FULDA LB Hs. Aa 29 | 154r

magnus et potens et terribilis· qui psonā
non accepit· nec munera· facit iudiciū
pupillo et iudicat· amat peregrinum
et dat ei uictum atq· uestitū· Et uos ergo
amate peregrinos· quia et ipsi fuistis
aduenae in terra ægypti· Dnm dm tuū
timebis· et ei seruies· ipsi adherebis· iura
bisq· in nomine eius· ipse laus tua ē· et
ds tuus· qui fecit tibi hæc magnalia et
terribilia· quæ uiderunt oculi tui·
Lxx septuaginta animab; descenderunt
patres tui in ægyptum· et ecce multipli
cauit te dns ds tuus sicut astra cæli·
Ama ergo dnm dm tuum· et obserua
præcepta eius· et cerimonias· et iudicia·
atq· mandata omni tempore· Cognos
cite hodie quæ ignorant filii uri· qui
non uiderunt disciplinā dni di uri
magnalia eius· et robustā manum·
quos aperto ore suo· terra absorbuit cū 160.
domib; et tabernaculis· et uniuersa sub
stancia eorum· quā habitant in medio is
rahelis· Oculi uri uiderunt omnia opera
dni magna quæ fecit· ut custodiatis uni
uersa mandata illius· quæ ego hodie
præcipio uobis· Et possitis introire· et pos
sidere terrā· ad quā ingredimini· multoq·
inea uiuatis tempore· Quā sub iuramento
pollicitus ē dns patrib; uris· et semini eorū
lacte et melle manante· Terra enim ad
quā ingredieris possidendā· non ē sicut
terra ægypti· de qua existi· Vbi iacto se
mine in hortorū more aquæ ducuntur·
inrigatæ· S; montuosa ē· et campestris·
De cælo expectans pluuias· quā dns ds
tuus semper inuisit· Et oculi illius in ea
sunt· a principio anni· usq· ad finē eius·
Si ergo obedieritis mandatis meis· quæ

FULDA LB Hs. Aa 29 | 160r

f uit quoq· alter adolescens de bethleem
iuda et cognatione ei· et erat ipse leuites.
et habitabat ibi· Egressusq· decessit de
bethleem. peregrinari uolens ubicunq
sibi cōmodū reperisset· Cuq· uenisset
in montē effraim uiā faciens· et declinas
set paulūper in domū michę· interrogat
et abeo· Unde uenis· Qui respondit·
L euita sū de bethleem iuda. et uado ut
habitē ubi potuero· et utile mihi esse
pspxero· Mane inquit apud me. et esto
mihi pater ac sacerdos· dabo q· tibi p
annos singulos decē argenteos· ac ue
stē duplicē. et quę aduectū necessaria
sit· Adquieuit. et mansit apud homi
nē. fuitq· illi quasi unus de filiis· Im
pleuitq· micha manū ei· et habuit apd
se puerū sacerdotē· Nescio dicens· qđ
bene mihi faciat dns· habens leuitā
genere sacerdotē· In diebus illis n

im. et ingressus domū michę· requi
euit ibi· Et agnoscens uocē adoles
centis leuitę· uenitq· illius diuer
sorio· dixit ad eū· Quis te huc addu
xit· quid agis· et Quā ob causā huc ue
nire uoluisti· Qui respondit ei· hęc
et hęc pstitit mihi michas· et me mer
cede conduxit· ut sim ei sacerdos· Ro
gauitq· eū ut consuleret dnm· et scire
possim· an prospero itinere perge
rem· et res haberet effectū· Qui respondit
ei· Ite cū pace· Dns respicit uiā
uram· et iter quo pgitis· Cumq· ingres
quiq· uiri· uenere Lais· Videruntq·
ppli habitantē intra absq· ullo ti
more· iuxta sydonios· et securum
securū et quietē· nullo ei prorsus
resistente· magnarumq· opū· et pecul
iosum· atq· a cunctis hominibus
separatū· Reuersiq· ad fres suos in

FULDA LB Hs. Aa 29 212r

no deficeret · Populus autem in
cedebat contra iordanen · et sacer
dotes qui portabant arcam foe
deris dñi stabant sup siccambu
mum inmedio iordanis accinc
ti · omnisq· populus pertrem
alueum transibat · Quibus trans
gressis · dixit dñs ad iosue · Eligat
duodecim uiros singulos per
singulas tribus · et precipe eis ut
tollant demedio iordanis alueo ·
ubi steterunt sacerdotum pedes
duodecim durissimos lapides ·
quos ponetis inloco castrorum
ubi fixeritis hac nocte · Vocauitq· iosue duodecim
uiros quos elegerat de filiis is
rahel · singulos detribubus sin
gulis · et ait ad eos · Ite ante ar
cam dñi dei uestri · in medium iordanis · et tollat
foederis dñi cum transierit eum ·
ideirco positi sunt lapides isti
in monimentum filiorum israhel
usq· in eternum · Feceruntq· ergo filii israhel · sicut precepit eis
iosue · Portantes demedio ior
danis alueo duodecim lapi
des ut ei dñs imperarat · iuxta
numerum filiorum israhel · usq·
ad locum in quo castrametati
sunt · ibiq· posuerunt eos · Al
ios quoq· duodecim lapides
posuit iosue in medio iorda
nis alueo · ubi steterunt sacer
dotes qui portabant arcam fe
deris · et sunt ibi usq· in prae
sentem diem · Sacerdotes autem
qui portabant arcam stabant
in iordanis medio · donec oma

FULDA LB Hs. Aa 29 174 r

VIT VIR
VNVS DE RA
MATHA SOPHIM.
DE MONTE EFFRA
IM. ET NOMEN EIVS
helchana filius hiero
boam filii heliu filii tha
u filii suph ephrathæus; et
habuit duas uxores; nomen
uni anna. et nomen secunde
fenenna; fueruntq; fenenne
filii. anne aut non erant libe
ri; et ascendebat uir ille de ciuita
te sua statutis diebus ut adoraret
et sacrificaret dño exercituu in silo;
erant aut ibi duo filii heli ophni
et finees sacerdotes dñi; II.
Venit g dies et immolauit helcha
na. deditq; fenenne uxori suę
dimisit repludñi. et sic puocabat eam. 224.
Porro illa flebat. et non capiebat cibu.
III. Dixit g ad helchana uir suus; Anna
cur fles. et quare non comedis; et
quamobrem affligitur cor tuum.
Numquid ego melior sum tibi. quam
decem filii. Surrexit aut anna
postquam comederat in silo et bibe
rat. et heli sacerdote sedente super
sellam ante postes templi dñi. cum
esset amaro animo. orauit dñm
flens largiter. et uotum uouit dicens;
Dñe exercituu. si respiciens uideris
afflictionem famule tue. et recorda
tus mei fueris. nec oblitus ancille
tue. dederisq; seruę tuę semen ui
rile. dabo eum dño omnes dies
uitę eius. et nouacula non ascen
det sup caput eius; factum e g
cum illa multiplicaret preces coram

autem iudicia eius in conspectu meo.
et precepta eius non amovi a me;
Et ero perfectus cum eo. et custodiā
me ab iniquitate mea; Et restituet
mihi dns secm iustitiam meam. et
secm munditiam manuū mearum in conspec
tu oculorum suorum; Cum sco sanc
tus. et cum robusto perfectus; Et
cum electo electus eris. et cum puer
so puertus. Et populum pauperū
saluum facies. oculisque tuis exal
tos humiliabis; Quia tu lucernā
meam dne. et dne illuminabis te
nebras meas; In te enim curram ac
cinctus. in deo meo transiliam murum;
Deus immaculata via eius. eloquium
dni igne examinatum. scutum est
omnium sperantium in se; Quis est
deus preter dnm. et quis fortis pre
ter dm nrm. Deus qui accingit me
fortitudine et posuit

non deficient tibi mei; Persequar in
micos meos et comprehendam eos. et non re
uertar donec consumā eos; Con
sumam eos et confringam. ut non
consurgant. cadant subpedibus
meis; Accinxisti me fortitudine ad
prelium. incurvasti resistentes mi
hi subtus me; Inimicos meos dedisti
mihi dorsum. odientes me. et dis
perdam eos; Clamabunt. et non
erit qui saluos faciat. ad dnm. et non ex
audiet eos; Delebo eos ut pul
verem terre. quasi lutum plate
arum comminuam eos. atque
conpingam; Saluabis me a con
tradictionibus populi custodies in
caput gentiū; Populus quem
ignoro seruiet mihi. filius alie
nus resistens mihi. auditu auris obe
dient mihi; Filius alienus defluxe

filiu suu aspere loquitur ad ho
minē dea. proquo supplicans
dño. restituit uiuum matri eius;
H die iubet dns redire ad abab xl. v.
dandam pluuiam; etiam bonę
opere ab die dispensatoris ab ab
sp plane
referuntur; certum signum h die;
xl. vi. H dias post oblatum sacrificium
dño. ad prehendit omnes pro
phetas baal et dixit interrem̄.
et interfecit; Quo agnito. hiezabel
occidere uoluit heliam. sed ab
scondit se a facie eius; xl. vii.
Angelus dñi ministrat panem. et
aquam h die latenti sub iunipero;
el. viii. Sermo dñi ad helia. mutus modis
dedecet etiam cunctere regis.
ab eliseum prophetā prose. et dat
eis potestatē peccatorū gladio;
l. viiii. Lectio helisei prophetę. qui et se

l terat bellum rex assyr contra
regem israhel. quod predixerat
deus per prophetā suum. sed et in
hoc bello amplius cōminuta sunt
ta. ut traderet se israhel. tam quā
misericordi; quem suscepturus. sine
iussu dñi foederatus est cum eo; l. iii.
Mirabile factum prophetę. qui ro
gauit socium suum. ut percuteret
eum gladio. et quia noluit facere.
tradidit eum leoni occidendum.
et statim factum est; l. iiii.
Denuntiat regi prophetā. quia ma
lum fecit. ut dimitteret regē syrię
uiuū. dignum morte; l. v.
Ambit rex uineā naboth. cui noluit
cedere; nam hiezabel ut tolleret
eam occidit eum fictioni. et inua
sit uineam eius; Vnde indignatus
dns maledixit ei. quod agnoscens

FULDA LB Hs. Aa 29 | 277r

INCIPIT PROLOGVS.

Septuaginta interpretum pu
ra. et ut abas ingratum uer
sa est editio permanerat. sup
fluc michromati episcoporum sa
cre. atq. doctissime impedirer. ut
hebrita uolumina latino sermone
transferem; Quod enim semel auris
hominum occupauerat. et nascentis
ecclae roborauerat fidem. iustum
erat eam nro silentio comprobari;
Nunc uero cum puritate regionu
diuersa feramur exemplaria. et ger
mana illa. antiquaque translatio
corrupta sit atq. uiolata. nri arbi
trii putas. aut epluribus iudicare
quid uerum sit. aut nouum opus in
ueterem operi condere. inlusionibus
que uidear cornicum. ut dicitur

nat; Et certe origenis non solum ex
empla composuit. quattuor e
ditionum ergone singula uer
ba describens. ut unus dissenti
ens. statim ceteris inuerse consen
tibus arguatur. sed quod maio
ris audaciae est. ineditione sep
tuaginta theodotionis editio
nem miscuit. asteriscis distinguens
que minus fuerint. et uirgulis
que semper exsuperfluo iudicantur
apposita; Si igitur alius iudicet
non nocet. quod semel suscepe
rimus. et post septuaginta
cellulasque uulgo sint auc
tore iactantur. singulas cellu
las aperuere. hoc que in eccle
siis legitur. quod lxx nescie
runt; Cur me non suscipiant

FULDA LB Hs. Aa 29 | 331r
06. Hieron.

lstum spolia cesorum. inuenerunt
saul et filios eus in monte
gelboe. Cumq; expoluissent eum.
i amputassent caput. armisq; nu
dasent. miserunt in tra sua. ut ar
cumferretur. i ostenderetur ido
lorum templis i populis. Arma
autem eus. consecrauerunt insa
no di su. et caput fixerunt in
templo dagon. Hoc cum audisset
uin ubisq; aliud. omnia scilicet
que philistim fecerunt sup saul.
consurrexerunt singuli uiroru
fortium. i tulerunt cadauera
saul i filiorum eus. et tulerunq;
ea in iabes. i sepelierunt ossa eoru
subter quercum que erat in iabe.
i ieiunauerunt septem diebus.
Mortuus e g saul ppt iniquitate
suas. eo quod puaricatus sit man

tercius cum adhuc regnaret saul.
tu eras qui educebas et intro duce
bas isrl. tibi enim dixit dns ds tu
us. tu pasces populum meum is
rahel. i tu eris princeps sup eum.
Venerunt g maiores natus isrl ad
regem in hebron. et iniit dauid
cum eis fedus coram dno. Unxerunq;
eum regem sup isrl ad regem uxx
ta sermonem dni quem locutus
e in manu samuhel. Abiit quoq;
dauid i omnis isrl in hierusalem.
hec e iebus. ubi erant iebusei ha
bitatores terre. Dixeruntq; qui
habitabant in hiebus. ad dauid.
Non ingredieris huc. Porro dauid
cepit arcem sion. que e ciuitas da
uid. Dixitq;. Omnis quip cusse
rit hiebuseum. in primis erit
princeps i dux. Ascendit igitur

FULDA LB Hs. Aa 29 | 341r
06. Hälfte

principes familiarum · Prae
posuit autem eos dauid rex
ruben ms et gad ms et dimi
dio tribus manasse in omne
ministerium dī et regis · filii aut
ssit secundum numerum suum
principes familiarum tribuni
et centuriones · i prefecti qui mi
nistrabant regi iuxta turmas
suas suas ingredientes · i egredi
entes p̄ singulos menses in anno
uigintī quatuor milibus singu
li p̄erant · Primę turmę in pri
mo mense · usboam preerat fili
us zabdiel · i sub eo quattuor mi
lia · De filiis phares · principes cunc
torum principum in exercitu ·
Mense primo · Secundi mensis
habebat turmā dudiahoues · i
milia; Quintus · mense quinto ·
princeps samaoth iezarites · et
in turma eius · xx · iiii · milia;
Sextus · mense sexto hira fili
us acces thecuites · et in tur
ma eius · xx · iiii · milia; Sep
timus · mense septimo · helles
pallonites de filiis effraim · et
in turma eius · xx · iiii · milia;
Octauus · mense octauo sub
ochai asothites · de stirpe zarai ·
et in turma eius · xx · iiii · mi
lia; Nonus · mense nono · ab
iezer anathothites de filiis ie
mini · et in turma eius · xx · iiii ·
milia; Decimus · mense dece
mo · marai · et ipse nethopha
thites de stirpe zarai · et in
turma eius · xx · iiii · milia ·

de auro ophyr. Et septem milia talen
torum argenti purissimi ad deau
randos parietes templi. et ubicumq;
opus est aurum de auro. argentum
argenti opera fiant per manus artifi
cum. Et si quis sponte offerat quod
voluerit domino. Solliciti sunt
itaq; principes familiarum. et prin
cipes tribuum israhel. tribuni quoq; et
centuriones et principes possessionū
regis. dederunt ad opera domus do
mini auri talenta quinq; milia et
solidos decem milia. argenti talen
ta decem milia. et ferri talenta de
cem. et octo milia. ferrum quoq;
centum milia talentorum. Et apud
quemcumq; inuenti sunt lapi
des. dederunt in thesaurum do
mus domini per manum gerhel

et tibi laus. Cuncta enim quę
in cęlo sunt et in terra. tua sunt.
Tuum dne regnum. et tu es sup
omnes principes. Tuę diuitię et
tua ē gla. tu dominans omnium.
in manu tua uirtus et potentia.
in manu tua magnitudo et im
perium. Nunc igitur ds nr con
fitemur tibi. et laudamus no
men tuum inclytum. Quis ego
et quis populus meus. ut possimus
tibi hęc uniuersa promittere. Tua
sunt omnia. et quę de manu tua
accepimus. dedimus tibi. Peregrini
enim sumus coram te. et aduene. sic
omnes patres nri. Dies nri quasi um
bra super terram. et nulla ē mora.
Domine ds nr. omnis hęc copia
quam paraumus ut edificaretur

FULDA LB Hs. 4° 27

uideatur ut respondere quid
debeo pplo huic. Qui dixit mi
hi. subleua iugum quod im
posuit nobis pater tuus. At
illi responderunt ut iuuenes
et nutriti cum eo mdeliter.
atq; dixerunt Sic loquer pplo.
qui dixit tibi Pater tuus ad
grauauit iugum nr̄m tu sub
leua. et sic respondebis eis. Mi
nimus digitus meus grossior̄
lumbis patris mei. Pater mr̄
imposuit uobis iugum gra
ue. et ego mauus ponduis ap
ponam. Pater meus cecidit uos
flagellis. ego uero cedam uos
scorpionibus. Venit ergo hie
roboam et uniuersus pplus ad
di. ut completur sermo eius
quem locutus fuerat pmanum
ahie silonitis. ad hieroboam
filium nabath. Populus aut̄
uniuersus regi dumora dicen
te sic locutus ē ad eum. Non ē
nobis pars in dauid. neq; here
ditas in filio isai. reuertere in ta
bernacula tua israhel. tu autem
pasce domum tuam dauid.
Et abiit israhel in tabernacula sua.
Super filios autem israhel qui habi
tabant in ciuitatib; iude. regi
naut roboam. Misitq; rex ro
boam aduram qui p̄erat tri
butis. et lapidauerunt eum
filii israhel et mortuus ē. Porro
rex roboam. currum festina

365.
FULDA LB Hs. 4

Hs. Aa 29

fol. 365r

Fulda LB. Fragm. 2

Fugerunt autem qui remanserunt eum
in civitatem · et accidit manus sup xxvii ·
qui remanserant · Sorrobenadab
essus est et civitatem incubitalis
incubiculum · Dixerunt ergo ·
Ecce audivimus quod reges israhel
ponamus saccos lumbis
et funiculos in capitibus nostris et egre
ad regem israhel · forsitan salvabit
Accinxerunt saccis lumbis
suis et funes in capitibus suis ·
quadragesimo et dixerunt ·
benadab dicit · Vivat obsecro
Et ille ait · Si adhuc vivit
frater tuus est · quod accepimus a prophe
tis in nomine · apud eum verbum
ait: dixerunt · frater tuus benadab ·
vivit ad hoc verbum · Egressus est
benadab · et ille aut eum in curru
dixerat · Cur tanta est quasi tulerpa
tua et vade · et placatus sum tibi
fiat fiat pater meus in samaria ·
et reedificabit · Sepigit ergo
CAPUT XLVIII
dum de filiis prophetarum · dixit ad
in sermone dni · Percutere · At ille
nolebat · Cui ait · Quia noluisti
audire · ecce recedes a me et percu
Cumque paululum recessisset abeo ·
et ait percussit · Sed et alte
rum · dixit ad eum · Percu

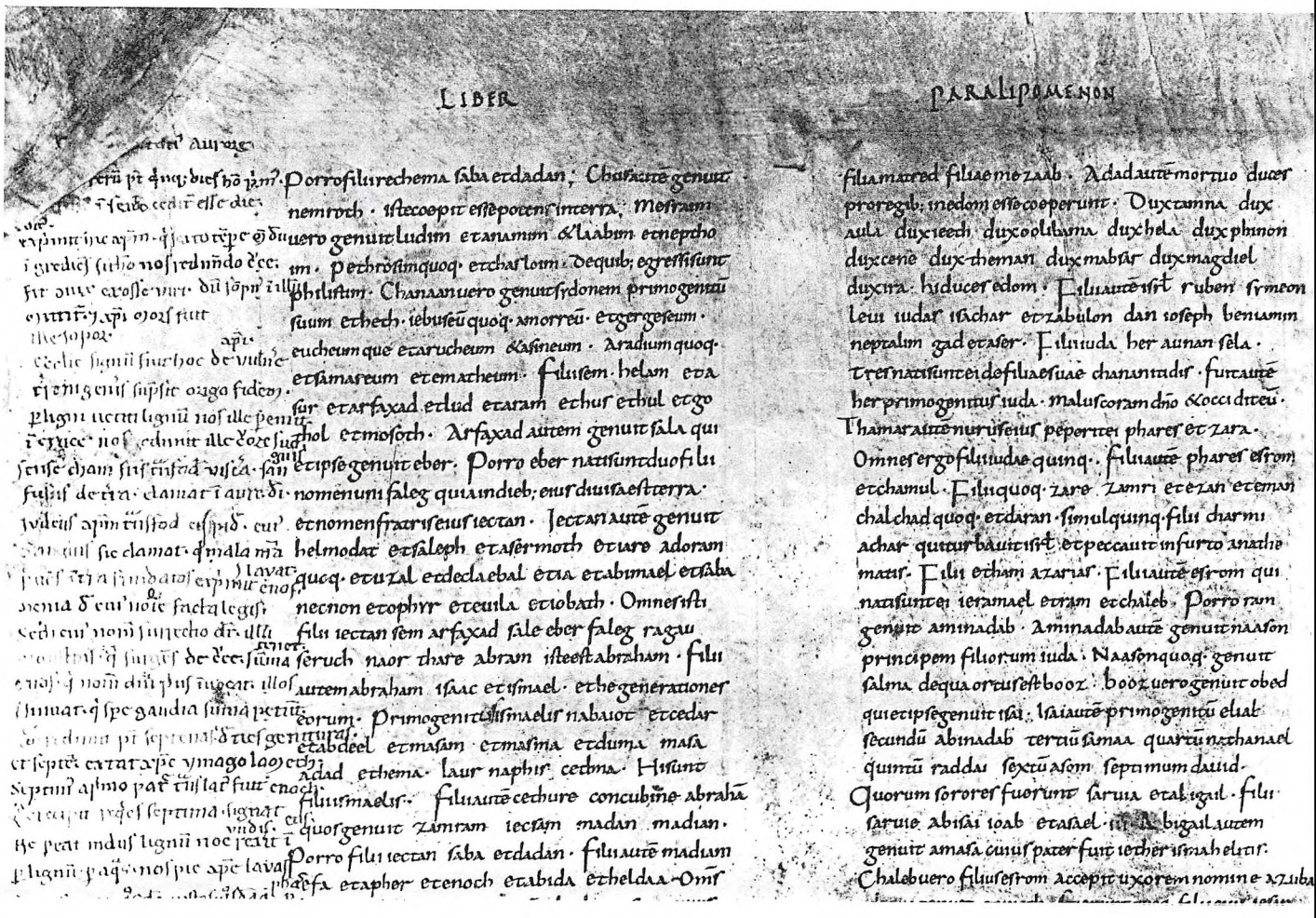
palatium achab regis samariae · Locutus est
ergo achab ad naboth dicens · Da mihi vineam
tuam ut faciam mihi ortum holerum · quia
vicina est et prope domum meam · dabo ei pro
ea vineam meliorem · Aut si tibi commodius pu
tas · argentum pretium quantum dignum est ·
Cui respondit naboth · Propitius mihi sit dns ·
ne dem hereditatem patrum meorum tibi · Venit
ergo achab in domum suam indignans et frendens ·
super verbum quod locutus fuerat ad eum naboth ·
hiezrahelites · dicens · Non dabo tibi here
ditatem patrum meorum · Et proiecisse ad
lectulum suum avertit faciem suam ad parietem ·
et non comedit panem · Ingressa est autem
ad eum hiezabel uxor sua · Quidnam hoc unde
animus tuus contristatus est? Cui respondit ei ·
Locutus sum naboth iezrahelitae · et dixi ei ·
Da mihi vineam tuam accepta pecunia · Aut si tibi
placet dabo tibi aliam vineam pro ea · Et ille ait ·
Non dabo tibi vineam meam · Dixit ergo ad eum ·
hiezabel uxor eius · Grandis auctoritatis es ·
et bene regis populum israhel · Surge et comede
panem et laeto esto animo · Ego dabo tibi
vineam naboth iezrahelitae · Scripsit itaque lit
teras ex nomine achab · et signavit eas anulo suo ·
et misit ad maiores natu et optimates · qui erant
in civitate eius et habitabant cum naboth · Litte
rarum autem erat ista sententia · Praedicate ieiu
nium et sedere facite naboth inter primos popu
li · et summittite duos viros filios belial con
tra eum · et falsum ei testimonium dicant ·

et quare non comedes panē

Fulda LB. Fragm. 2

Reuersusq; sterit super ripam iordanis. erpallio helie quod ceciderat

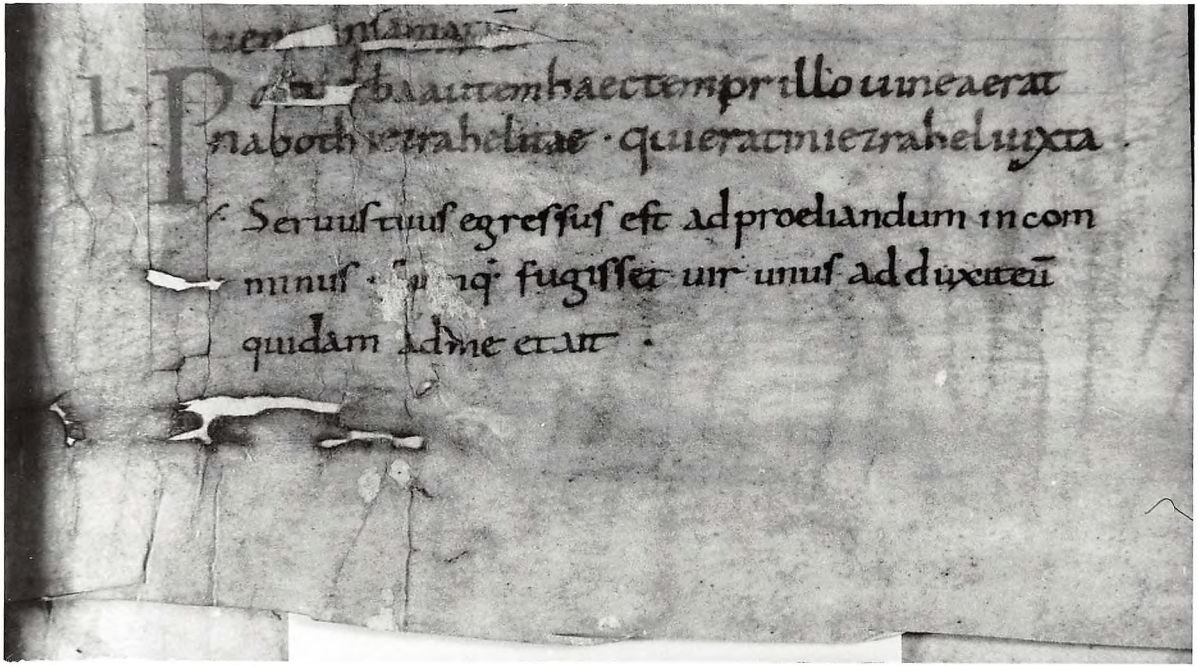
Fulda LB
Cod. fragm. 2
Kölleda, Illum. Hs. 1 Bruchst.
Kat.

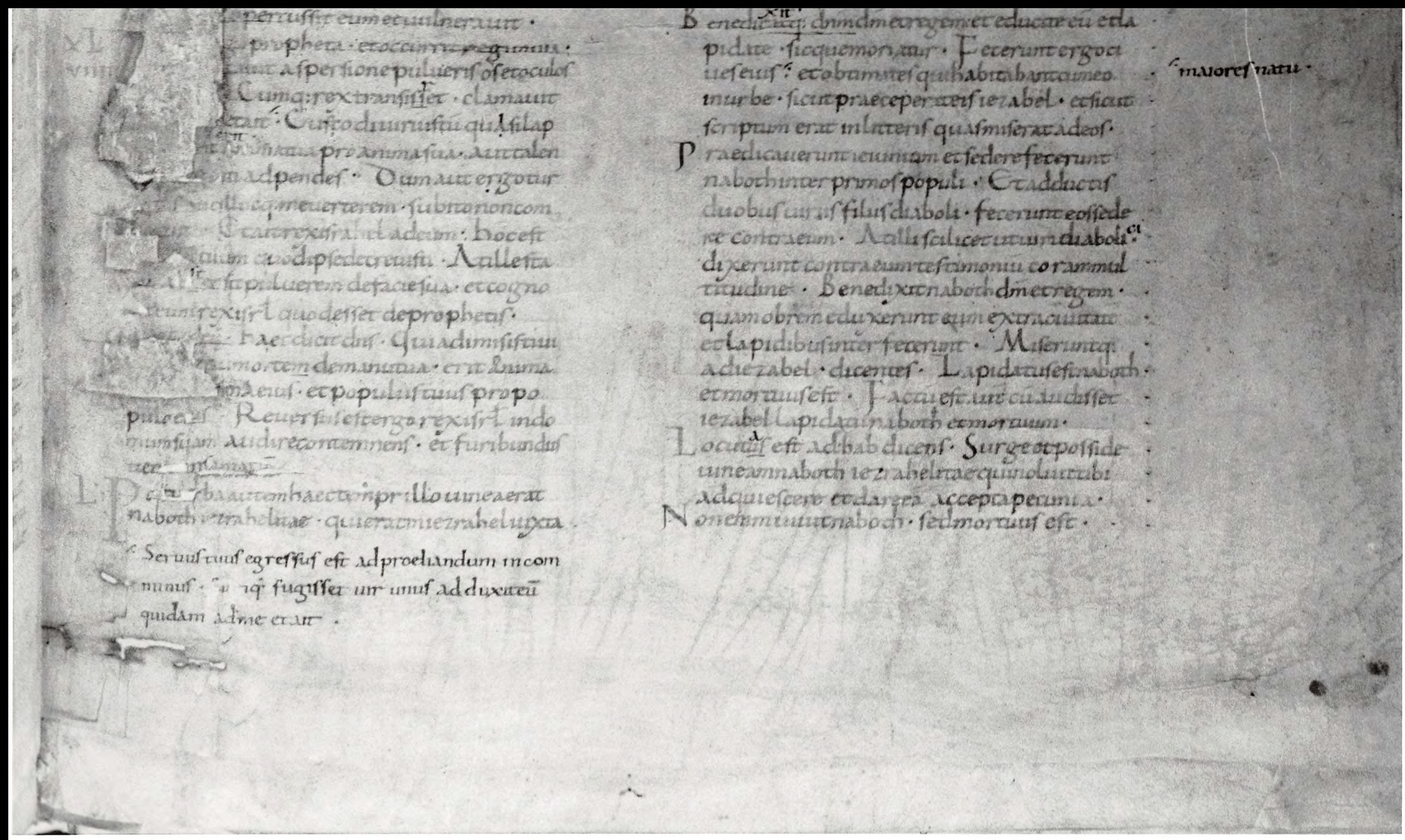
76 Fragm. 2 fol. 24v

77 Fragm. 2 fol. 24r

Fol. 1. Pag. 2

perussit eum et uulnerauit ·
prophetæ · et occumbere regium ·
mur aspersione pulueris os et oculos
Cumq; rex transisset · clamauit
erat · Custodiuit sibi quisq; filap
pro anima sua · ne talen
adpendes · Quam ob rem ergo tur
Cur te exstrahi adeum · hoc est
tium et ob id sedere tui · Nulle sta
ut exspiluerem de facie sua · et cogno
rum exsisti quod esset de prophetis ·
Haec dicit dns · Qui ad misistium
mortem de manu tua · erit anima
tua eius · et populus tuus propo
pulcrem · Reuertisse ergo exsisti in do
mum suam · ad ire contemnens · et furibundus
nec ipsam ·

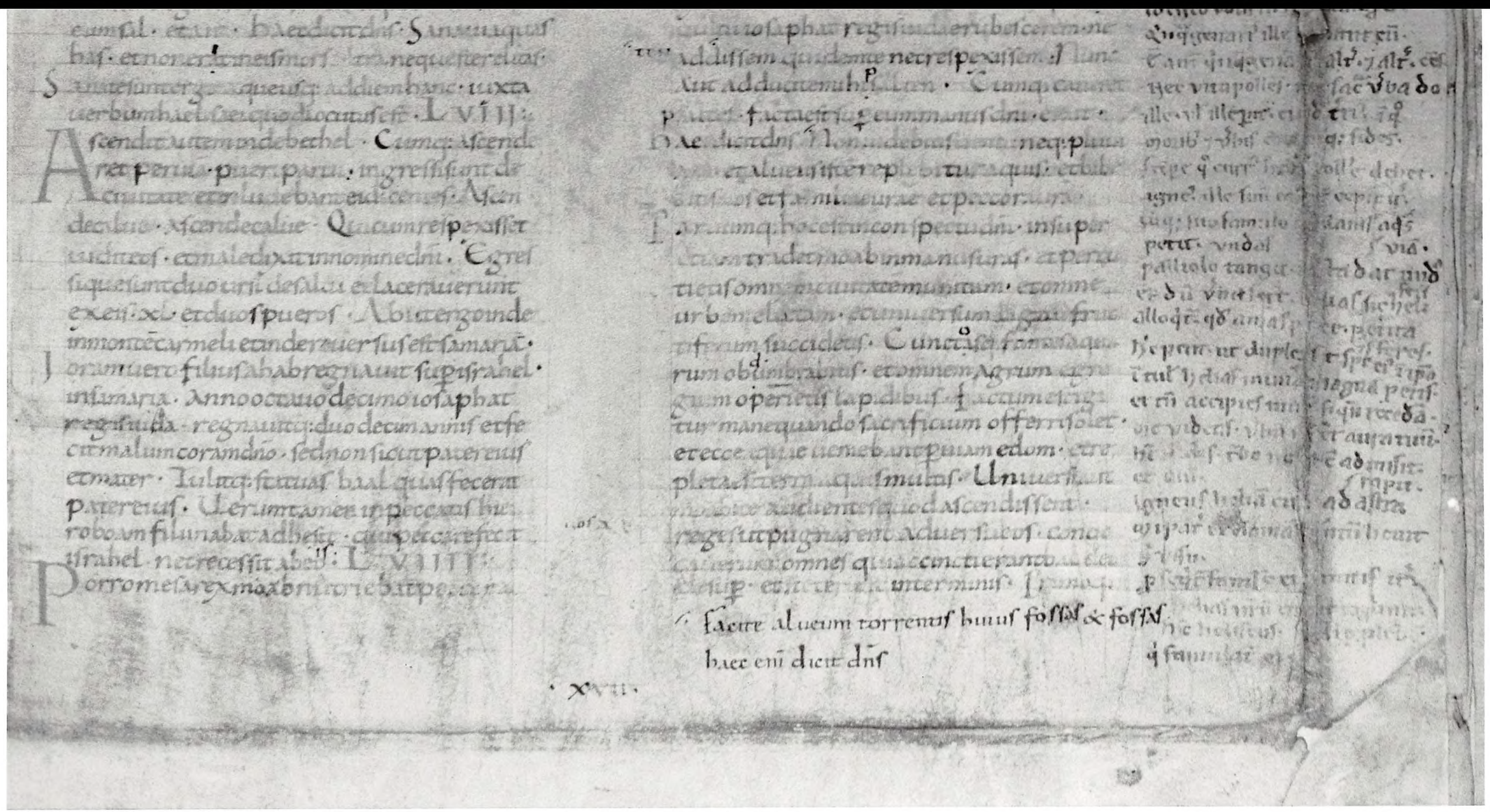
Factum est autem haec tempore illo uineae erat
naboth iezrahelitae · quae erat in iezrahel iuxta

Seruus tuus egressus est ad proeliandum in com
munus · et ecce quidam fugisset ur unus ad duxit eum
quidam ad me et ait ·

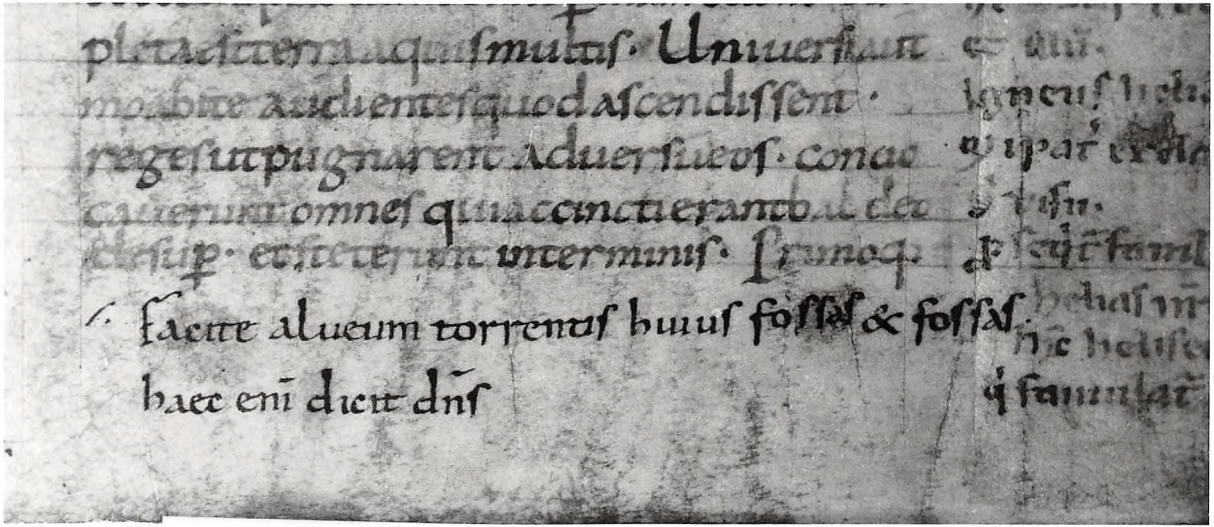
Benedicite dnm dm et regem et educate eu et la
pidate · sic quemoriatur · Feceruntergo ci
uesetus · et obtulerunt ei quibus habitabat in eo
in urbe · sicut praeceperat eis iezabel · et sicut
scriptum erat in litteris quas miserat ad eos ·
Praedicauerunt ieiunium et sedere fecerunt
naboth inter primos populi · Et adducti
duo uiri filii diaboli · fecerunt eos sede
re contra eum · Atque scelicet uirum diaboli ei
dixerunt contra eum testimonium coram mul
titudine · Benedixit naboth dm et regem ·
quam ob rem eduxerunt eum extra ciuitatem
et lapidibus interfecerunt · Miseruntq;
ad iezabel · dicentes · Lapidatus est naboth ·
et mortuus est · Factum est autem cum audisset
iezabel lapidatum naboth et mortuum ·
Locuta est ad hab dicens · Surge et posside
uineam naboth iezrahelitae quae noluit tibi
ad quiescere et dare ea accepta pecunia ·
Non enim uiuit naboth · sed mortuus est ·

maiores natu ·

Ecclesiastes 1.8. Fragm. 2, fol. 10a

Fol. 1.2. Frag. 2, fol. 11r

facite alueum torrentis huius fossas & fossas.
haec enī dicit dns

Fiesq... 2

sito conturbabit eos.

o autem constitutus sum rex abeo
uper sion montem scm eius. prae
licans praeceptum eius.
is dixit ad me filius meus es tu. ego
ed[illegible]nui te. Vide x. fol. 187. col. 11/4 50. Veitz
ostula a me & dabo tibi gentes hered
ditatem tuam. & possessionem tuam
rminos terrae.
os in uirga ferrea. tamquam
uli confringes eos.
reges intellegite. erudimini
iudicatis terram.
te dnō in timore. & exultate

Aa. 12.

Filda L.B. Aa 12.

rubescant & conturben
menter omes inimici me
tur & erubescant ualde

PSALMUS DAUID QUEM CA
PROPHETIS CHUSI FILIO

DNE DS MEUS IN TE S
uum me fac ex omn
quentibus me & libera
equando rapiat ut leo
dum non est qui redi
qui saluum faciat ℣ Ir
ne dñe deus meus si feci istud si
ireddidi retribuentibus
decidam merito ab inim

Fol. LB. Ac. 12.

FULDA LB Hs. A a 13

oculis cordis prophetae uidebant. narrabant.
Vt. audite caeli. & reliqua.
Quid autem sub uno quoque exhis quatuor regibus esaias uiderit. non confuse ut in aliis propheus. sed seorsum usq. in finem libri scriptū refertur.
Ezechias quoque in hierusalem. duodecimo anno romuli. qui romam condidit. regnare coepit. Iste aū amos pater esaiae. non ille intellegitur. qui tertius est in xii propheus. Iste enī apud hebreos. primam & extremam litteram habet. aleph & sade. Ille. ain & samech. Spiritaliter. quicquid de hierusalem dicitur. ad xpi ecclesiam refertur. & ad eos. qui uel propter peccata egrediuntur ex ea. uel per poenitentiam reuertuntur ad sedem pristinam. Esaias aū. interpretatur salus dnī. Iuda confessio. Hierusalem. uisio pacis. Ozias fortitudo

FULDA LB Hs. A a 13

me negauerunt · & crucifixerunt ·
Myrice bos ad israhel · qui legis iugum
portauit · asinus ad populū gentium
peccatis oneratū refertur · Scribis er
go & phariseis non credentib·· qui legis
habuere notitiam · & uere isrt dicebant·
ideſt animus uidens dm̄ · credidit sim
plicior pars populi iudeorū · ut una die
tria milia · & quinque milia altera ·
Et sapientib· seculi non suscipientibus
crucem xp̄i · indocta nationum turba
suscepit · & que stulta sunt mundi ele
git ds̄ · ut confundat sapientes ·
Vae genti peccatrici · populo grauiti
quitate · semini nequam · filiis sceleratis ·
Dereliquerunt dn̄m · blasphemauerun
scm̄ israhel · ab alienatis retrorsum ·
Increpat peccatricem gentem & populū ·
qui nature bonum suo uitio pdiderun
Ipse isrt & gens appellatur & populus ·
& filii sceleratī · ut qui prius pbeneficiū

40

FULDA LB Hs A a 13

filii dī. postea suo uitio filii iniquitatis uoca
rentur. Populus grauī iniquitate. ut di
citur quod iniquitas sedeat sup talentum
plumbi. Blasphemauerunt scm̄ israhel.
Hoc ꝓprie de iudeis dicitur. Clamantib;.
Nonne hicē fabri filius. & daemonium
hab&. & samaritanus est. Idcirco ab alie
nati sunt retrorsum. ut qui prius pars
& filii dī uocabantur. postea diceretur
de eis. filii alieni mentiti sunt mihi.
Inquo percutiā uos ultra addentes pre
uaricationem. Hoc est nullas inuenio
plagas. quib; uram̄ frangam durtiam.
Quanto enim tormenta maioras. tanto
magis crescat impietas. Ideo enī ds de
linquentes percutit. ut corrigat. & n̄
tam poena sit quā emendatio.
Omne caput languidū. & omne cor
merens. Ne lętitia animi corporis do
lores mitig&. corporis egrotationi
animę duplicatur egritudo. Capite aū

47

FULDA LB Hs A a 13

sumus. Seraphim stabant super illud. Hoc templum. quum terpetantur incendentes.
Significat autem angelorum ministeria ad xpi uoluntatem complendam parata. Alae autem dicuntur. prouelocite discursus in cuncta. et quod semper insuperioribus habitent. Velabant faciem & pedes quia preterita & futura ante & postmodum scire non possumus. nisi media quae in sex diebus facta sunt. ut uel fidelibus dm ostendant. infidelib. abscondant. Unde & sex alas habent & clamant. Scs. scs. scs. Hoc mysterium trinitatis. in una diuinitati ostendentes. & nos ad laudem dni cohostantes. Omnis terra. idest non templum iudeorum tantum.
Secundum alios duo seraphim. duo sunt testamenta. quae de psenti saeculo locuntur.
Unde & sex sunt alae. & testimonium ueritatis & sacramentum trinitatis proferunt
Et commota sunt superliminaria cardinum a uoce clamantis. & domus impleta e fumo

f. 28v

FULDA LB Hs. A a 13

&modica iudea claudebatur. nunc omnem terram
sua repleuit sua scientia. Mystice sion. id est specula
significat ecclesiā insublimibus collocatam.

nus babylonis. usq; ingloria mea. Ubicūq;
onus sic ponitur. minarum plena sunt quae di
cuntur. Ad consolationem ergo iudeorum & hie
rusalem. quę a chaldeis & nabuchodonosor sub
uersa ē ruina babylonia prędicitur. Monscali
gosius. babylonia ē propter superbiā pcipiturq; an
gelis. uel quibuslibet ministris. ut iubente dō. exal
tata. dō numerorū manu uentura babylonii cap
tiuitas pdicetur. Duces sunt medi sc̄ificati. hoc ē
imid destinati. ut seruum suum. & columbā uocaut.
Nabuchodonosor. exultantes ingloria mea. hoc ē non
suis uiribus. sed mea ira sublime regnum subuertem.
Vox multitudinis. usq. omnem terram. medorū. et p
sarum. Cum multis auxiliis. impetus a deuastationē.
babylonia describitur. omnem terram. id est chal de
orum. Vlulate. usq. uultus eorū. Apostrofa fit ad

570

FULDA LB Hs. A a 13

60.

et lacrimas uestietur: et omnia de capitibus eor
eloquentiæ ornamenta tollentur: ita ut nudi
maneant: et deformes
ntiuus quoq; dest de uesticulis suorū er
rorum accingentur sacco poenitentiæ: et sup
tecta in quibus primū se sublimes ēe credebant.
et in plateis: i dest in uia lata: quę ducit ad mor
tem: erit ululatus: et descendent in fletū: tunc
intelligent cogitationes suas uanas ēe: quod
casurū ascensum superbie: quod esebon et e
leale sonant
tuor eorū audtur: usq; ad mala opera quę
fecerunt: Et mandatum quod putabant
dī: ppria confessione damnantes: Propterea
uectes: i dest firmi in moab: errorē intelli
gentes: et pficere incipientes: Anima
eorū ululabit sibi: ideo ppetia compas
ens: dicit adeos: Cor meū ad moab: i dest
ut eos ad poenitentiā puocarē: Uectes eor
idē firmamenta hereseos: ad segor: i dest
ad paruulam: usq; pueniet: ac fragilita

FULDA LB Hs. A a 13

rore · conuersus trib, tantū annis modicus & inglorioſus relinquitur: ſicut decim trib, ſcdm ezechihelē quando dies pro annis numerantur: ſub putentur in poenis anni · ccc · xc · quę maiora peccauerat · potentes potenter tormenta patientur: Annis mercenarii quę falſa doctrina plurcro cuncta facit Mercennarius enī fugit quia mercennarius ē · paruus utqui multos habuit in errore comites: ad paucos redigatur: & poſt pęnitentiā modicus ſit in malitia:

MISTICVS ECCL LIBER FINITVR IN ORDINE SEXTVS ·

NVS DAMASCI · VSQ DICIT DNS EXERcituū · Poſt babylon · & philiſtim · & moab · addamaſcū · Ideſt aram ſermo conueſtitur: quę & ipſa regalis quondā fuit ciuitas: & in omnia ſyria tenuit principatū · nec dum florebat · antiochia · & laodicia · & appamia · quę poſtquā alexandrū macedonicū auctę ſunt · Deſinę ee ciuitas · iam uicina captiuitas ē · iam aſſyriuſſimū exercitum nouit · Aceruus lapidū utiamen modo parietinę potentię · ueſtigia in ruinarū magnitudinem

٩٦٥

FULDA LB Hs. A a 13

tatis tempus interp̃tor. Cernamus intyro exstru
ctas xp̃i ecclesias: consideremus opus omniũ quod
nec thesauriz ant. sed dant seruientibus dño & alta
ri. non adduitias cumulandas: sed aduictus acue
stitus necessaria. Mistice. lxx. quę. vii. decadis constat
pfectus numerus est. Significat aũt̃ tempus pfec
tę & consũmatę penitentię. in quo cordę uistitũ
quę relaxate prius erant. in laudes dñi conponun
tur. ut post labore̅ penitentię reducantur. ad mer
cedes suas. & audiant a dño. comedite amici & bibi
te. & inebriamini carissimi. SEPTIMUS ET QUINTUS
FINEM DUCUNTUR IN UNUM.

Ecce dñs dissipauit terrã. usq. dñs locutus est
uerbũ hoc. Post singularũ gentiũ correptione̅.
nunc quid & ã totus mundus in fine passurus sit.
describitur. & primũ quę impii tormenta passuri
sunt. quando transibunt celũ & terra. dein quod p
qualitate meritorũ multę mansiones sunt. dicit.
quomodo sci rapiuntur in nubibus obuiã dño. Dis
sipabit terram & nudabit eã. ut pceedant mostui de
sepulchris suis. Vel nudabit eã ut omã opera eius
proferantur in publicũ. & dispergentur habitato

100 V

FULDA LB Hs. A a 13

ſa principeſ populi inhieruſalem· Dixeram enī
non ſermone ſedopere· ſumuſ ſicut ceteræ nati
oneſ· habemuſ pactum· cum inferno &moſte· ſe
mel ſalutem deſperauimuſ· ceſte captiuitaſ lon
go poſt tempore uenturaē· Dicentibuſ uobiſ·
adhuc modicum· adhuc modicū· expecta rur
ſum expecta· Ergo cum moſtui fuerimuſ hoc
flagellū captiuitatiſ nonueni & ſuper noſ· id eſt
nonſentiemuſ· ſemel enim mandatio credidim·
hocē fruſtra ſpem habuimuſ indō & inlege eiꝰ·
& ideo mendatio ꝓtecti ſumuſ· quia moſtui im
minentem captiuitatē declinauimuſ· Sed & iu
dei inmendatio· idē indiabolo patre eorum
ſperauerunt· Idcirco hec dicit dnſ ds· ecce
ego mittam infundamentaſ ſion· uſq· & pallīv
breue utrumq, operire nonpoteſt· Contemp
ſiſtiſ inquit p̄cepta mea· & deſperanteſ dicitiſ·
inmendatio ꝓtegemur·· Ideo miſericorſ dñ no
lentib; uobiſ miſſurum ſe ee dicit lapidem ꝓ
batū· id eſt xp̄m· Angularē qui duoſ populoſ
copulabit infundamentū· fundamentum enim

A.14 6

FULDA LB Hs. A a 13

REVERENTISSIMO IN XPO FRI· ET CONSA
cerdoti· bedae· prbo· Acca ppā quā indnō salutē·

Saepe quidē tuę scę fraternitati & absens scribendo
& conloquendo p̄sens suggessi· Vt post expositionē
actuū ap̄lorum· in euangeliū quoq· lucę· scribere di
gneris· Quod ipse hactenus uerecunda excusatione
differre quā facere maluisti· At testando te duas maxi
me obcausas· attemptando hoc opere deterritū· quia
videlicet & ipsum opus ardui· & scīssimo ac deuotis
simo antistite ambrosio· sit p̄occupatū· Nec te nego
tuū uires tuas excedens· suscipere ausū· Immo nec opus
fore abullo repti· quod summo ingenio constare &
optime complerī· Et eē laboris supflui· post tot tan
tas uiri dicta· Vel eadē aliter quasi cōpilatorē
dicere· Vel quasi mn̄ doctū· infirmora· vellē subire
Teq· multū timere· ne inreprehensionē studii uerū no
va condere puteris· Dicaturq· tibi illud antiqui puer
bii· In mare quid pisces· quid aquas in flumina mittis·
Larga sed indigus munera funde· locis·

Sed huic obiectioni tuę breuiter respondeo· quia lux
ta comicū· Nihil sit dictum· quod n̄ sit dictū prius· Et

127v

f. 149v

FULDA LB Hs. A a 13

xpmissa. & erexit cornu salutis nobis. continuo quasi

forsitan & mihi. Deme enī ille scripsit

t suis SALVTEM EX INIMICIS NRIS · ET DE MANV OMNIV QVI ODERVNT NOS

Iungendum ē a superiori uersiculo. erexit nobis. id est erexit nobis salutem ex inimicis nr̄is. Cumenī primo breuit xx apertius quid dixerit explanans. Salutē inquit eximi cis nr̄is. & de manu omniū qui oderunt nos. Omnes aūt qui oderunt nos t homines peruersos. uel inmundos spūs significat. De quorū manu & interim spe salui facti sumus. & in futuro rē ipsa saluandi.

AD FACIENDAM MISERICORDIAM CVM PATRIBVS NRIS · ET MEMORARI testamenti sui sci. Jusiurandum qd iurauit. ad abraham pa trē nostrū. daturū se nobis. Ut sine timore de manu inimicorū nr̄orum. liberati seruiamus illi. Dixerat dn̄m iuxta eloquia pphārū. in domo dauid nasciturū. Dicit eundem ad explendum testamentū. qd abrahę dispositum. nos ee liberaturū. Quia uidelicet his precipue patriarchis de suo semine. uel congregatio gentiū. t xpi est incarnatio promissa. Quod matheus quoq; breuiter intimare uoluit. qui euangelii sui principiū hoc modo coepit. Liber gene rationis IHV xpi filii dauid. filii abraham. Ubi notandum. qd apud utrumq; euangelistam dauid preferatur abrahę.

149v

FULDA LB Hs. A a 13

ideo uox prophꝫa uocatus ē · quia uerbum prẽibat ·
Quiꝫiam indeserto clamat · quia relictę ꝫcdefuturę
iudaeę · solatium redemptionis adnuntiat · Quid
autem clamaꝫ · aperitur cum subditur · Parate
uiam dnī rectas facite semitas eius · Omnis quifidē
rectam etbona opera prędicat · quidaliud · quam
uenienti dnō adcorda audientium uiam parat · Vt
haec uis gratiae penꝫrꝫ · etlumen ueritatis inlus
trꝫ uirectas dō semitas faciat · dummundas ina
nimo cogitationes persermonem bonae praedicatio
nis formet ·

OMNIS VALLIS IMPLEBITVR ETOMNIS
mons etcollis humiliabitur · Quiboc loco uallium
nomine · nisi humiles · qui montium etcollium · nisi
superbi homines designantur · Inaduentu igitur
redemptoris · ualles implꝫę · montes uero ꝫcolles
humiliati sunt · Quia iuxta eius uocem · omnis qui
se exaltat · humiliabitur · ꝫomnis quise humiliat ·
exaltabitur · Vallis ꝫenim implꝫa · crescit · mons
autem ꝫcollis humiliatus decrescit · Quianimi
rum infide mediatoris dī ꝫhominum hominis ihū

1926
2030

Fulda LB. Aa 48, vord. Spiegel

tudo ꝑplox multox · ue multitudo ma
ris sonantis · Et tumultus turbaꝝ · sicut
sonitus aquarū inundantiū · Et increpa
bit eū · & fugiet ꝓcul · Et rapietur sicut pul
uis montiū a facie uenti · & sicut turbo
coram tempestate ℍ · FERIA · IIII ·
Onus egypti · Ecce dns ascendet sup nubē
leuem · & ingredietur egyptū · & mouebun
tur simulacra egypti a facie ei · & cor
egyptii trabescet in medio ei · Et concur
rere facia egyptios aduersū egyptios ·
Et pugnabit uir contra fratrem suū · & uir c
tra amicū suū · ciuitas aduersū ciuita
tē · regnū aduersus regnū · ℍ · Dirum
pet spūs egypti in uisceribꝰ ei · & consi
liū ei ꝓcipitabo · Et interrogabunt si
mulachra sua · & diuinos suos · & phito
nes · & ariolos · & tradā egyptū in manū
dnoꝝ crudeliū · & rex fortis dominabi
tur eox · ait dns exercituū · Et arescet
aqua de mari · & fluuius desolabitur
atq; siccabit · & deficient flumina · ℍ ·
Derebuint piscatores · & lugebunt oms

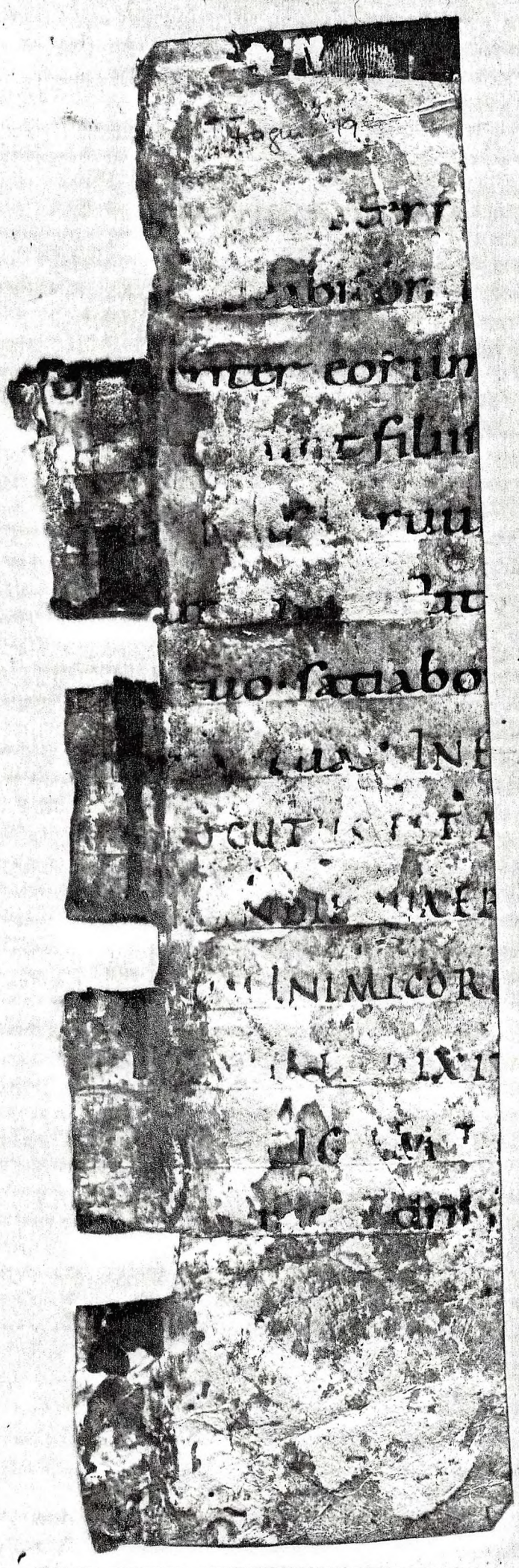
Sec. XIII. fol. 101. 317/450

mittentes in flumen hamum & expandentes rete
sup faciem terre & aque marcescent. Confun
dent qui opabant linum pectentes & texentes
suptilia. Et erunt irrigua ei flaccentia. om
qui faciebant lacunas ad capiendos pisces.
Stulti principes thanei sapientes consiliarii
pharaonis dederunt insipientes. H. fr R. V
Onus deserti maris. Sicut turbines ab affrico
uenuunt de deserto uenient de terra hor
ribili. Visio dura nuntiata e michi. Qui in
credulus est infidelit agit. Et qui depopu
lator e uastat. Ascende elam. obside mede
Omne gemitu ei cessare feci. Propter ea repleti
sunt lumbi mei dolore. angustia possid
me. sicut angustia parturientis. Corrui
cu audire. conturbatus su qu uiderem. H
Babylon dilecta mea. posita e m in miracu
lum. Pone mensa. contemplare speculam co
medentes & bibentes. Surgite principes ar
ripite clipeu. Hec enim michi dic dns. Va
de & pone speculatore. & qd cuq; uiderit
annuntiet. Et uidi currum duoz equu. ascen
sore asini. & ascensore cameli. Hec dic dns.

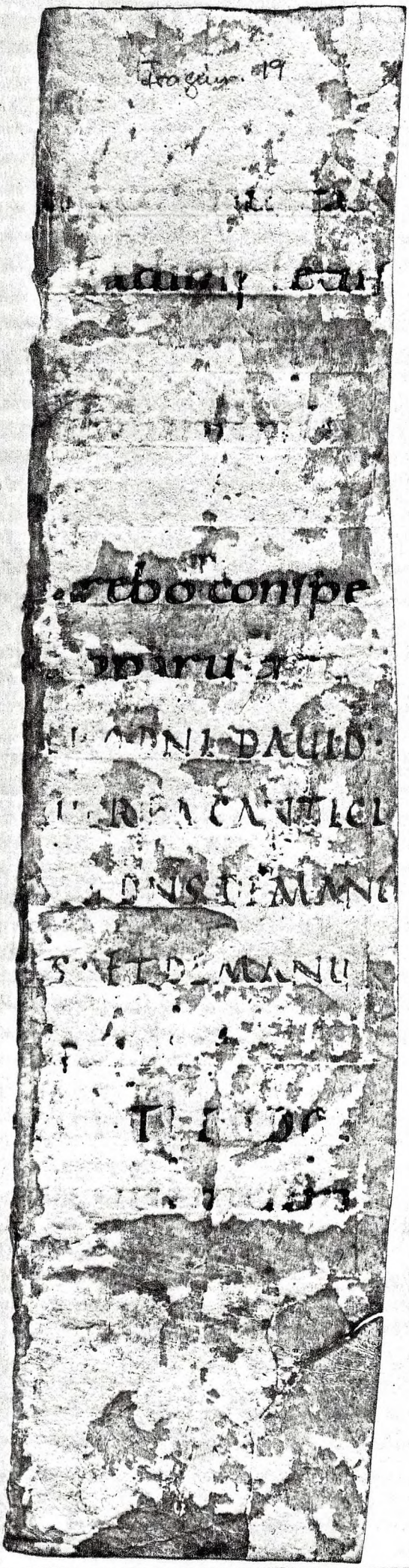
FULDA LB Hs. Aa 48

Fragm. 19 Vorderes.

Fulda LB.

Fragm. 19

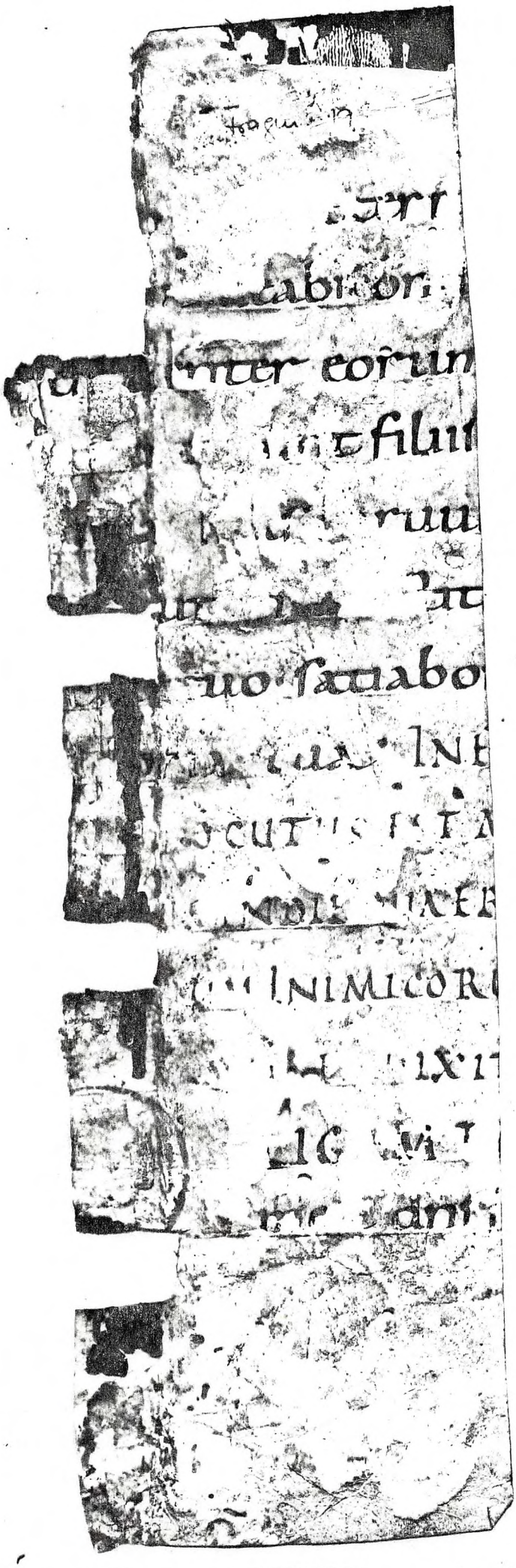

Fragm. 19

Tabla 1.8.

Iaqm. 19 Vorder.

Fulda CB.

Iaqm. 19

Iaqm. 19

Fulda LB.

(114)

Psalm 16, 8–13.

ubumbra al
me. afacie m
nimicameai
derunt. adip
os eorum loc
roicientesme
me. oculos s
nare. Interr
usceperunt
adpredam. c
habitant In
xurge dne p
tue . eripe
pio. framea

XV

Psalm 16,
aus Vers 8–14
siehe vorne!

tuarum pu
i quime aff
n meum circu
m conclu
ft superbia
circumded
tuerunt d
ut leo p. rat
catulus leo
ir. nus tu
n et . & sub
nam meam a
m abinimic

scientia desiderii conlocatio
& quietorum fructus la
boris · & do magistrum doc
trina seruetur · amen ·

I Pharisęorum leuite
interrogantt iohan
nem · Iohannes ihm uidens
agnum di dicit · & andreas ·
petro dicit · inuenimus
II messiam · hc adęnam
de aqua uinum fecit · De
templo numularios eicit ·
solutte hoc templum di
cens nichodemo loquitur
de baptismo · & de alus
III multis · hc inudea bap

VI didęrtus moy
forsitan & mul
panibus & du
& quod cum
luerunt · hc
ambulatt · &
pane cęlestu
cedentib' abc

VII n
d
r
n
a
u
u

FULDA LB Hs. Aa 44 fol. 105 v

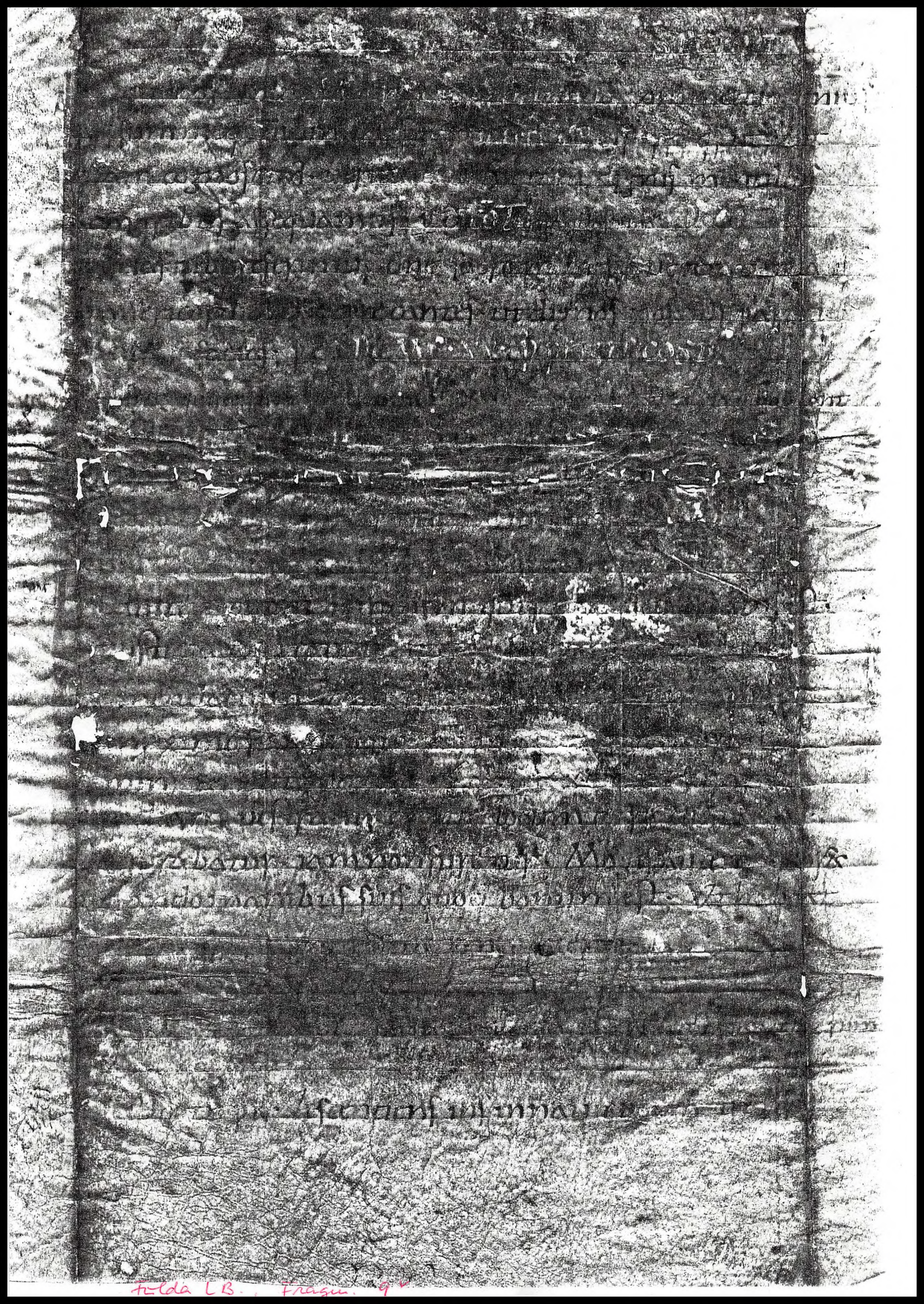
trs & nicho
commendum
ubtęa · hc

BILDARCHIV FOTO MARBURG
IM KUNSTGESCHICHTLICHEN INSTITUT DER
PHILIPPS-UNIVERSITÄT D-3550 MARBURG
ERNST-VON-HÜLSEN-HAUS · POSTFACH 14 60
TEL. 0 64 21 / 28 36 00 · TELEX 48 23 72 UMRD

ARCHIVNUMMER: B249/0

REPRODUKTION UND VERÖFFENTLICHUNG NUR MIT
GENEHMIGUNG UND URHEBERVERMERK DES ARCHIVS
BELEGEXEMPLAR AN: BILDARCHIV FOTO MARBURG

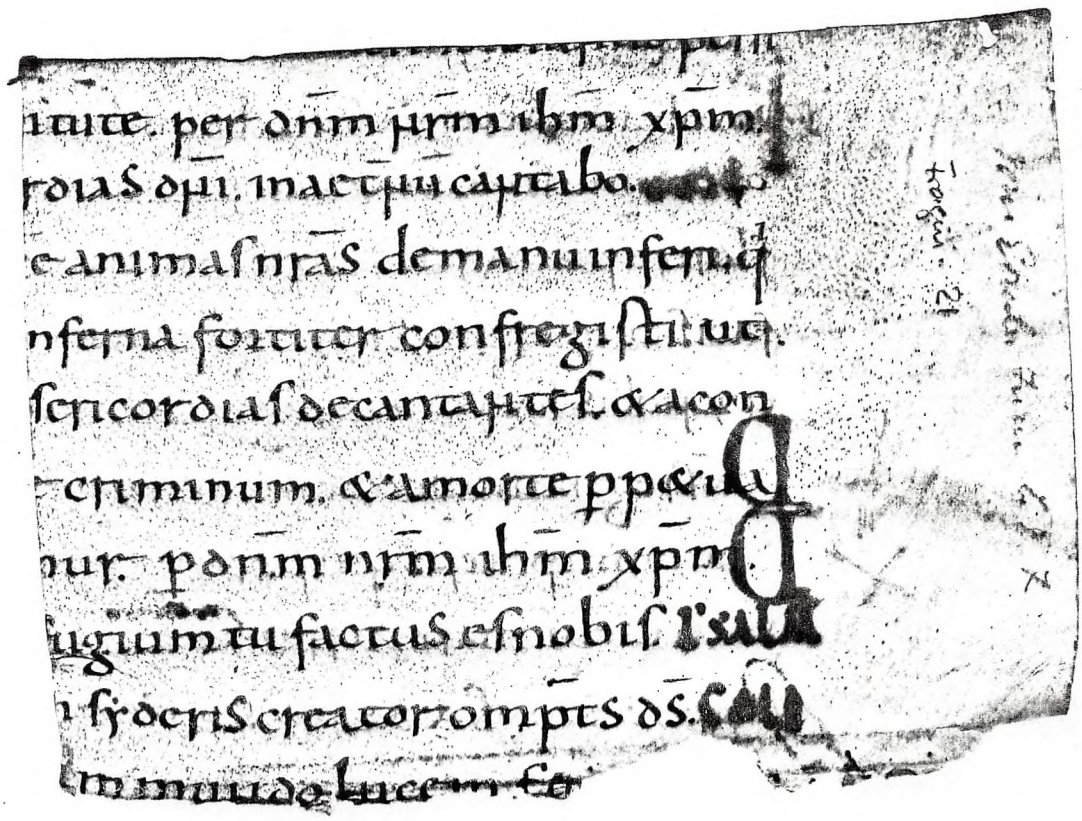
Fuldа LB

Fulda LB. Fragm. 9 r.

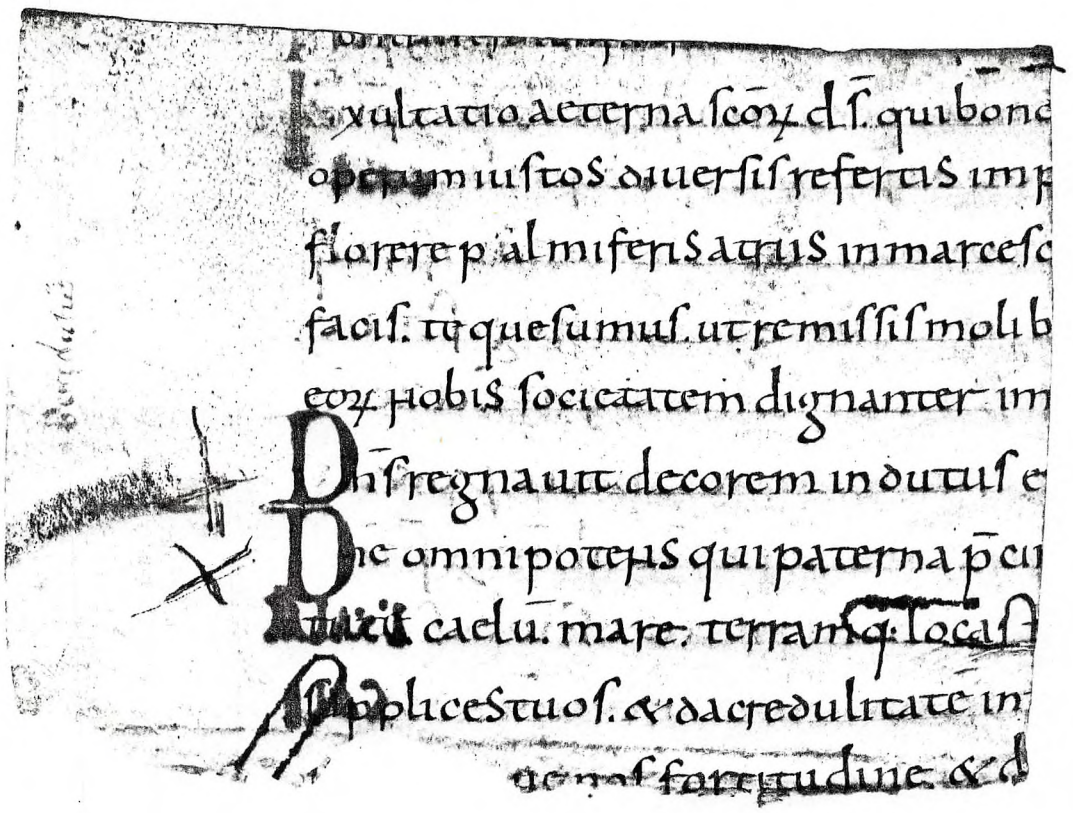
Fulda LB Fragm. 9 R

fragm. 21 (Vaclav.)

ituite. per dnm nrm ihm xpm.
rouas dni. inactu cantabo.
e animas nras de manu inferi q
nferna fortiter confregisti uq.
scicordias decantauit. & acon
criminum. & a morte ppetuu
nur. pnm nrm ihm xpm
fugium tu factus es nobis
i fr̃oris creatorr omptis ds.
tm mundo luce

Fragm. 21 (Ricks.)

exultatio aeterna scōy d̄s. quibone
operamur iustos auersis refertis imp
florere p̄ al mi fens atqus in marces
facis. tē quesumus. ut remissis moli b
eōy nobis societatem dignanter im
Dñs regna ut decorem indutus e
Dic omnipotens qui paterna p̄ cu
fecit caelu. mare. terramq. loca
supplices tuos. & da credulitate in
& ne fortitudine. & d

Frida LB.